

KANSALLISARKISTON TILINPÄÄTÖS VUODELTA 2023

KANSALLISARKISTO
KA/5035/22.01.01/2024

Sisällysluettelo

Sivu

1. TOIMINTAKERTOMUS	3
JOHDON KATSAUS	3
TULOKSELLISUUS	4
VAIKUTTAVUUS	5
1.1.1 Toiminnan vaikuttavuus	5
1.1.2. Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus	6
TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS	6
1.1.3. Toiminnan tuottavuus	6
1.1.4. Toiminnan taloudellisuus	6
1.1.5. Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus	6
1.1.6. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus	8
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA	9
1.1.7. Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet	9
1.1.8. Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu	9
HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA JA KEHITTÄMINEN	24
TILINPÄÄTÖSANALYYSI	27
1.1.9. Rahoituksen rakenne	27
1.1.10. Talousarvion toteutuminen	28
1.1.11. Tuotto- ja kululaskelma	29
1.1.1. Tase	31
SISÄISEN VALVONNAN ARVIOINTI- JA VAHVISTUSLAUSUMA	32
ARVIOINTIEN TULOKSET	33
YHTEENVETO HAVAITUISTA VÄÄRINKÄYTÖKSISTÄ	33
1.1.2. Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot	33
1.1.3. Väärinkäytösepäilyjen ilmoituskanavan kautta tulleita ilmoituksia koskevat yhteenvetotiedot	33
1.1.4. Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot	33
2. KANSALLISARKISTON TALOUSARVION TOTEUMALASKELMA	34
3. KANSALLISARKISTON TUOTTO- JA KULULASKELMA	35
4. KANSALLISARKISTON TASE	37
5. LIITETIEDOT	39
6. TOIMINTAKERTOMUSTA TÄYDENTÄVÄT LIITTEET	45
Toimintakertomuksen liite 1: Tulostittarit ja niiden toteutuminen	45
7. ALLEKIRJOITUKSET	48

1. TOIMINTAKERTOMUS

JOHDON KATSAUS

Kansallisarkisto on digitaalisen arkistoinnin asiantuntija ja laaja-alaisen tutkimuksen infrastruktuuri. Se turvaa kansallisesti arvokkaan asiakirjallisen kulttuuriperinnön säilymisen ja edistää sen monipuolista ja avointa käyttöä. Kansallisarkiston tietoineistojen avoin saatavuus turvaa demokratian toteutumista ja kansalaisten luottamusta avoimeen ja vastuulliseen julkiseen hallintoon. Tietoineistot ovat käytettävissä yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, tutkimukseen, liiketoimintaan ja kansalaisvaikuttamiseen poikkihallinnollisesti, kustannustehokkaasti ja saumatomasti.

Julkisen hallinnon ja tutkimuksen digitalisoituminen on muuttanut Kansallisarkiston tehtävien toteutustapaa. Kansallisarkisto ottaa vastaan valtionhallinnosta ainoastaan digitaalista tietoineistoa ja yli 95 prosenttia Kansallisarkiston asiakkaista käyttää ainoastaan verkkopalveluita. Toiminta ja prosessit ovat digitalisoituneet ja palvelut muuttuvat yhä aika- ja paikkariippumattomammiksi. Digitaaliset arkistointi- ja käyttöpalvelut ovat mahdollistaneet, ja mahdollistavat jatkossa, entistä laajemmin uudenlaisten palveluiden tuottamisen viranomaisille, tutkijoille ja kansalaisille.

Kauan valmisteilla olleen arkistolainsäädännön kokonaisuudistuksen loppuun saattaminen on edellytys sille, että Kansallisarkiston digitaalisia palveluita voidaan tarjota koko julkiselle hallinnolle ja että Kansallisarkisto voi mahdollistaa digitaalisten tietoineistojen entistä laajamittaisemman verkkokäytön. Sähköisen arkistoinnin palvelun laajentaminen koko julkisen hallinnon käyttöön on opetus- ja kulttuuriministeriön keskeisin digitalisaatiohanke, jota rahoitetaan vuosina 2023–2025 tuottavuusrahoituksella.

Digitaalisen tietoineiston uudelleenkäyttöarvo on analogista aineistoa huomattavasti suurempi. Digitaaliset palvelut ja digitaalisen tietoineiston määrällinen kasvu lisäävät Kansallisarkiston yhteiskunnallista ja kestävä kehityksen mukaista vaikuttavuutta merkittävästi. Digitaaliset tietoineistot vahvistavat tekoälyyn perustuvien menetelmien käyttöä julkisen hallinnon toiminnassa ja tutkimuksessa. Tietoineistojen sisältöjen tunnistaminen koneymärrettävään muotoon mullistaa tavat löytää, identifioida ja tutkia asioita. Kansallisarkisto osallistuu kansainvälisiin hankkeisiin ja pohjoismaiseen yhteistyöhön parantaakseen palveluitaan ja kehittääkseen osaamistaan.

Kansainvälisen turvallisuustilanteen pysyvä muutos korostaa Kansallisarkiston työn merkitystä ja kykyä suojata kansallinen asiakirjallinen kulttuuriperintö myös poikkeusoloissa. Luotettavan tiedon avoin saatavuus vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa, luottamusta ja demokratiaa. Asiakirjallinen kulttuuriperintö ja sen säilyminen sekä saatavuus vahvistavat kansakunnan psykologista turvallisuutta.

Kansallisarkisto lisää tuloksellisuuttaan valtion toimitilastrategian tavoitteiden mukaisesti tarjoamalla julkishallinnon toimijoille analogisen aineiston keskitettyjä säilytysratkaisuja sekä näiden aineistojen digitaaliseen muotoon muuttamista kasvavana maksullisena palvelutoimintana.

Kansallisarkisto etsii opetus- ja kulttuuriministeriön tuella pysyviä rahoitusratkaisuja digitointiin. Massadigitoinnin perusrahoitus päättyi vuoden 2023 lopussa, mutta digitointi jatkuu kolmivuotisella tuottavuusrahoituksella.

Kansallisarkiston toiminnalle on ominaista arkistoitavan aineiston määrän ja siihen kohdistuvan kysynnän jatkuva kasvu. Sähköinen vastaanotto ja digitointi edistävät arkistoitavan ja arkistoidun tiedon monipuolista käyttöä ja parantavat toiminnan kustannustehokkuutta.

Kiinteistökustannukset ovat 40 prosenttia Kansallisarkiston saamasta budjettirahoituksesta. Osuus on kasvussa. Nykyisen tilanteen jatkuminen ja kiinteistökustannusten nousu ovat Kansallisarkistolle toiminnallisesti ja taloudellisesti kestäättömiä.

Kertomusvuonna valmistunut toimitilastrategia tähtää toimitilojen määrän supistamiseen viimeistään vuodesta 2027 alkaen, mutta ministeriöön tehdyt esitykset eivät ole toistaiseksi edenneet. Palvelut ja analogisen aineiston säilyttäminen on tarkoituksenmukaista erottaa toisistaan. Kansallisarkiston päärakennuksen peruskorjauksen suunnittelu sen sijaan etenee osana Sivistyshallinto2030-rakenneuudistusta.

Kansallisarkiston johtaminen perustuu maaliskuussa 2020 vahvistettuun strategiaan, joka ulottuu vuoteen 2025. Strategisia tavoitteita kirkastettiin syksyllä 2023. Kansallisarkiston toimintaa tukee opetus- ja kulttuuriministeriön asettama neuvottelukunta, joka kokoontui kertomusvuonna kaksi kertaa.

Vuoden 2023 voimaantullut organisaatorakenneuudistus on osoittautunut toiminnallisesti onnistuneeksi ratkaisuksi. Uudistuksen jalkauttaminen on vaatinut paljon työtä ja uudenlaiseen toimintakulttuuriin totuttautumista. Henkilöstön toipuminen syksyn 2022 yt-neuvotteluista vaatii aikaa ja muutostukea.

Kansallisarkisto osallistuu opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastorakenteen selkiyttämisestä ja hallinnon keventämisestä tehtävien linjausten käytännön toteuttamiseen. Vuoden 2026 alussa Kansallisarkisto, Saavutettavuuskirjasto Celia ja Varastokirjasto yhdistyvät. Joulukuussa 2023 Kansallisarkistossa oli 138 vakituista ja 72 määräaikaista työntekijää.

TULOKSELLISUUS

Tuloksellisesti vuosi 2023 oli pääsääntöisesti hyvä. Organisaatiouudistus, irtisanomiset, prosessien kehittämien ja voimakas siirtymä digitaaliseen toimintaan on vaikuttanut siihen, ettei tulostavoitteita kaikin osin ole saavutettu. Erityisesti ensimmäinen vuosipuolisko kului uuteen rakenteeseen ja uusiin toimintatapoihin ja muuttuneisiin tehtäviin totuttautuessa ja kouluttautumisessa. Toimintakertomuksen liitteessä 1 esitetään Kansallisarkiston tulosmittareiden toteamat.

Kertomusvuoden aikana koneoppimisen ja tekoälyn hyödyntäminen sisäisissä prosesseissa, palvelutuotannossa ja tietoa-aineistojen käytettävyyden edistämisessä eteni erinomaisesti. Lyhyessä ajassa saavutettiin monia hyviä tuloksia esimerkiksi tietopyyntöprosessien tehostamisessa ja tutkimusedellytysten kehittämisessä.

Kansallisarkisto edistää julkishallinnon digitalisaatiota. Kansallisarkiston vuoteen 2025 ulottuva strategia ja seulontapolitiikka korostavat voimakkaasti digitaalista arkistointia. Vuodesta 2021 alkaen valtionhallinnosta on otettu vastaan ainoastaan digitaalista aineistoa.

Digitaalisten arkistosiirtojen vähäisyyteen vaikuttaa olennaisesti se, että säilytysvaihe ja arkistointivaihe on lainsäädännössä erotettu toisistaan ja pitkät säilytysajat vaikuttavat siihen, että arkistosiirrot toteutetaan vasta säilytysaikojen päätyttyä. Tähän pyritään löytämään yhteistyössä tiedonhallintalautakunnan ja muiden vastuutahojen kanssa muutos.

Uuden arkistointilain valmistelu on käynnissä ja sen keskeisinä tavoitteina on laajentaa Kansallisarkiston digitaaliset palvelut koko julkishallintoon sekä lisätä aineistojen verkkokäyttöä.

Massadigitointi eteni odotetusti ja takautuva digitointi on laajennettu kaikkiin toimipaikkoihin Saamelaisarkistoa lukuun ottamatta. Takautuva digitointi kohdentuu käytetyimpiin tietoaineistoihin.

Digitaalisen aineiston verkkokäyttö ei kertomusvuonna kasvanut ennustetusti ja odotetusti. Vuoden 2024 aikana analysoidaan tähän vaikuttaneita tekijöitä tarkemmin.

Tietopyynnöissä sähköisen asioinnin osuus oli 81 prosenttia. Julkisoikeudelliset tietopyynnöt toteutettiin 98-prosenttisesti määräajassa.

VAIKUTTAVUUS

1.1.1 Toiminnan vaikuttavuus

Kansallisarkiston toiminnan vaikuttavuus syntyy sen aineistojen käytöstä. Digitaalisten aineistojen vastaanotto, massadigitointi ja takautuva digitointi sekä modernia tutkimusta tukevien sähköisten palveluiden jatkuva kehittäminen edistävät olennaisesti aineistojen käyttöä. Digitaalisten aineistojen käyttöarvo on moninkertainen analogiseen aineistoon verrattuna. Tutkimusta tehdään edelleen myös analogisista aineistoista.

Kansallisarkistossa ja sen sähköisissä palveluissa saatavilla olevat asiakirjat ovat tutkimuksen keskeinen tietovaranto, joka muodostaa kuvaa suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta eri aikakausina. Kansallisarkiston tehtävänä on huolehtia siitä, että sen aineistot antavat monipuolisen ja kattavan kuvan suomalaisesta viranomastoiminnasta ja yhteiskunnasta ja että ne ovat helposti ja nykyaikaisesti käytettävissä. Kattava kuva turvataan asiantuntevalla seulontapäätösvalmistelulla ja yksityisarkistojen toimivalla ja ajantasaisella hankintapolitiikalla. Kansallisarkistolla on edelleen vastuu myös yli kahden miljardin sivun paperiaineistosta ja siihen liittyvästä tietopalvelusta.

Kansallisarkisto tukee omalta osaltaan aktiivista kansalaisuutta, sivistystä, merkityksellistä elämää, osallisuutta, jatkuvaa oppimista ja demokratiaa. Kansallisarkiston toiminnan vaikuttavuus liittyy suomalaisen yhteiskunnan perustan turvaamiseen, vakauteen ja luottamukseen. Kansallisarkiston vaikuttavuusindikaattorit on esitelty toimintakertomuksen liitteessä 1.

Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy ensisijaisesti Pohjoismaiden ja Euroopan unionin kanssa tehtävänä yhteistyönä, erityisesti yhteisiin projekteihin osallistumisena.

Vuonna 2023 Kansallisarkisto järjesti valtakunnalliset Arkistopäivät Turussa. Tapahtuman teemana oli ”Luotettavaa tietoa kestävästi” ja siihen osallistui lähes 500 tiedonhallinnan ja arkistotalan ammattilaista eri sektoreilta. Arkistopäivät 2023 sai paljon positiivista palautetta ja huomiota.

1.1.2. Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus

Kansallisarkisto myönsi vuodelle 2023 lakisääteistä pysyväisluonteista valtionavustusta yhteensä 5 633 000 euroa.

Kansallisarkistolla ei ole sijoitusmenoja.

TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS

1.1.3. Toiminnan tuottavuus

Kansallisarkisto uudisti vuoden 2023 alusta organisaationsa. Muutoksella vauhditetaan toiminnan tuottavuutta tukevaa toimintatapamuutosta.

Kansallisarkiston keskeinen tavoite on lisätä aineistojen sähköistä saatavuutta ja verkkokäyttöä. Aineistojen sähköisen saatavuus lisää niiden käyttöä sekä Kansallisarkiston toiminnan tuottavuutta ja vaikuttavuutta. Yhtäaikaisesti sähköisen arkistoinnin kehittämisen kanssa pyritään digitoinnin tuottavuuden kasvuun. Taulukossa 1 on kuvattu tuottavuusmittareiden toteutuminen vuosina 2021–2023.

Taulukko 1. Toiminnan tuottavuus -mittarit.

Mittari	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Tavoite 2023	Muutos 2022-2023
3.1: Verkkokäyttö /kokonais-HTV*	8 163	8 264	6 280	10 000	-24 %
4.1: Toimitetut arkistoyksiköt (kpl) ja toimitetut tietopyynnot (kpl)/tietopalvelun HTV	2 510	3 606	5 442	3 300	51 %
5.1: Digitoitujen aineistojen määrä (hm)/toiminnon HTV	127	100,2	111,0	85	11 %

*Verkkokäyntien laskentatapa muuttunut vuoden 2022 aikana, joten vertailukelpoisuus edellisiin vuosiin päättynyt

1.1.4. Toiminnan taloudellisuus

Kansallisarkisto on toiminut toimintamenomäärärahansa ja käytettävissä olevan siirtyvän erän puitteissa. Toiminnan taloudellisuudelle ei tulossopimuksessa ole asetettu määrällisiä tavoitteita. Toimintakertomuksen liitteessä 1 olevassa taulukossa on esitetty ministeriön vahvistamat tulostavoitteet sekä niiden toteutuminen.

1.1.5. Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Valtiokonttorin määräyksen mukaan kustannusvastaavuuslaskelmien eri osa-alueiden esittämismisvelvollisuuden raja on miljoona euroa. Lisäksi, jos kirjanpitoyksikkö harjoittaa kilpailulain

(721/2019) 30 d §:ssä tarkoitettua kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa, tästä toiminnasta on laadittava erillinen tuloslaskelma, joka esitetään talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 h § 14 a kohdan mukaisesti tilinpäätöksen liitteenä.

Kansallisarkistossa maksullisen toiminnan tuotot muodostuvat hinnaston mukaisesta suoritteiden ja palvelujen myynnistä. Maksut perustuivat 1.1.2021 voimaan tulleeseen Kansallisarkistoa koskevaan maksuasetukseen (1190/2021) ja 1.1.2023 voimaan tulleeseen hinnastoon. Vuokrat, kuten muut kiinteistömenot, sisältyvät yhteiskustannuksiin. Vuokrat lasketaan toimistokäytön soveltuvista neliöistä suhteessa toimintaan kohdistuneeseen työaikaan. Maksullisessa säilytyksessä olevan aineiston osuus lasketaan hyllymetrimäärinä.

Julkisoikeudellinen maksullinen toiminta

Kansallisarkiston julkisoikeudellinen maksullinen toiminta koostuu julkisoikeudellisiin selvityksiin ja jäljenteisiin kohdistuvista tietopyynnöistä sekä kaukolainoista. Kertomusvuonna julkisoikeudelliset myyntituotot olivat yhteensä 183 t€ (2022: 181 t€, 2021: 141 t€). Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus parani näin ollen kertomusvuonna 77,10 % (2022: 50,29 %, 2021: 41,44 %). Syynä muutokseen oli vuoden alussa tullut organisaatiomuutos sekä siihen liittyneet henkilöstövähennykset ja prosessimuutokset, joiden ansiosta julkisoikeudelliseen toimintaan käytetty työaikaosuus (2023: 1,24 %, 2022: 1,84 %) laski edelliseen vuoteen verrattuna tuottojen pysyessä edellisvuoden tasolla.

Liiketaloudellinen maksullinen toiminta

Liiketaloudellinen maksullinen toiminta koostuu jäljennepalvelun lisä- ja erityispalveluista, aineistohallinnan maksullisista palveluista (analogisen aineiston järjestäminen ja luettelointi, digitointi), koulutuspalveluista sekä muista liiketaloudellisista suoritteista (analogisen aineiston säilyttäminen). Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus parani edellisestä vuodesta ja oli 116,7 % (2022: 104,6 %, 2021: 100,5 %). Liiketaloudelliset tuotot olivat yhteensä 2,2 milj. € (2022: 1,7 milj.€, 2021: 1,4 milj.€). Laskelman muut tuotot koostuvat säilytyspalvelun myynnistä ja muiden toimitilojen vuokrauksesta. Liiketaloudellisten suoritteiden työaikaosuus kokonaistyöajasta nousi selvästi edellisestä vuodesta ja oli 5,91 % (2022: 4,71 %, 2021: 4,81 %).

Taulukko 2. Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuuslaskelma vuosina 2021–2023.

Liiketaloudelliset suoritteet (1 000 €)	2023 (Toteuma)	2023 (Tavoite)	2022 (Toteuma)	2021 (Toteuma)
TUOTOT				
Maksullisen toiminnan myyntituotot	1 209	1 100	999	774
Maksullisen toiminnan muut tuotot	991	833	658	618
Tuotot yhteensä	2 199	1 933	1 656	1 392
KOKONAISKUSTANNUKSET				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	28	10	5	20
Henkilöstökustannukset	513	550	646	491
Vuokrattujen arkistotilojen vuokrat	587	500	457	442
Palvelujen ostot	132	120	9	30
Muut erilliskustannukset	32	3	2	3
Erilliskustannukset yhteensä	1 293	1 183	1 119	986
Tukitoimintojen kustannukset	581	500	454	388
Poistot	9	10	10	11
Korot	1			
Muut yhteiskustannukset				
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	591	510	464	398
Kokonaiskustannukset yhteensä	1 884	1 693	1 583	1 384
KUSTANNUSVASTAAVUUS				
Tuotot-kustannukset euroa	315	240	73	8
Kustannusvastaavuus %	116,7 %	114,2 %	104,6 %	100,5 %

Oikaistu vuoden 2022 maksullisen toiminnan myyntituottoja Tulojen käsittely-tukitoiminnon osalta. Ko. toiminto kohdentuu sekä julkisoikeudellisiin, liiketaloudellisiin että erillislakien mukaisiin tuottoihin.

Erillislakien mukainen maksullinen toiminta

Erillislakien mukaiset suoritteet koostuvat julkisuuslain tarkoittamista jäljenteistä ja niiden etsintämaksuista. Erillislakien mukaiset myyntituotot olivat 212 t€ (2022: 222 t€, 2021: 195 t€). Näiden suoritteiden tuottamiseen kohdistunut työaikaosuus kokonaistyöajasta oli kertomusvuonna 1,44 % (2022:1,37 %, 2021: 1,81 %).

1.1.6. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot olivat yhteensä yli 1,0 milj. euroa. Yhteisrahoitteisten hankkeiden tuotoista merkittävimmät olivat Suomalaiset Venäjällä 1917–1964-tutkimushankkeeseen sekä Digitaalisten aineistojen laadun ja käytettävyyden parantaminen tietokoneavusteisesti (DALAI)-hankkeeseen saatu rahoitus. DALAI-hanke sai rahoitusta myös EU:lta ja Mikkelin kaupungilta.

Yhteisrahoitteisen toiminnan omarahoitusosuus oli 18 % (2022: 33,6 %, 2021: 29,43 %). Yhteisrahoitteiseen toimintaan käytetyn työajan suhde kokonaistyöaikaan laski ja oli 5,07 % (2022: 5,89 %, 2021: 9,68 %).

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma on laadittu tulo menon kohdalle -periaatteen mukaisesti ja noudattaen Valtiokonttorin antamaa määräystä ja kaavaa. Yhteisrahoitteisen toiminnan menot on kohdennettu suoriteperusteisesti.

Vuokrat on laskettu toimistokäyttöön soveltuvista neliöistä toiminnalle kohdistuneen työajan suhteessa. Vuokrat kuten muut kiinteistömenot sisältyvät tukitoimintojen kustannuksiin.

Taulukko 3. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat vuosina 2021–2023.

Yhteisrahoitteinen toiminta (1 000 €)	2023 (Toteuma)	2023 (Tavoite)	2022 (Toteuma)	2021 (Toteuma)
TUOTOT				
Muilta valtion virastoilta saatu rahoitus	775		654	902
EU:lta saatu rahoitus	195		229	184
Muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	0		40	
Yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	58		13	73
Tuotot yhteensä	1028	650	937	1160
Yhteisrahoitteisen toiminnan erilliskustannukset				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	11		5	16
Henkilöstökustannukset	578		658	689
Palvelujen ostot ja vuokrat	105		137	217
Muut erilliskustannukset	51		30	7
Erilliskustannukset yhteensä	746		830	929
Yhteisrahoitteisen toiminnan yhteiskustannusosuus				
Tukitoimintojen kustannukset	498		568	693
Poistot	8		12	19
Korot	1			
Muut yhteiskustannukset				
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	507		580	712
Kokonaiskustannukset yhteensä	1253	900	1410	1641
Omarahoitusosuus	-225	-250	-473	-481
Omarahoitusosuus %	-17,99 %	-27,78 %	-33,56 %	-29,33 %

TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA

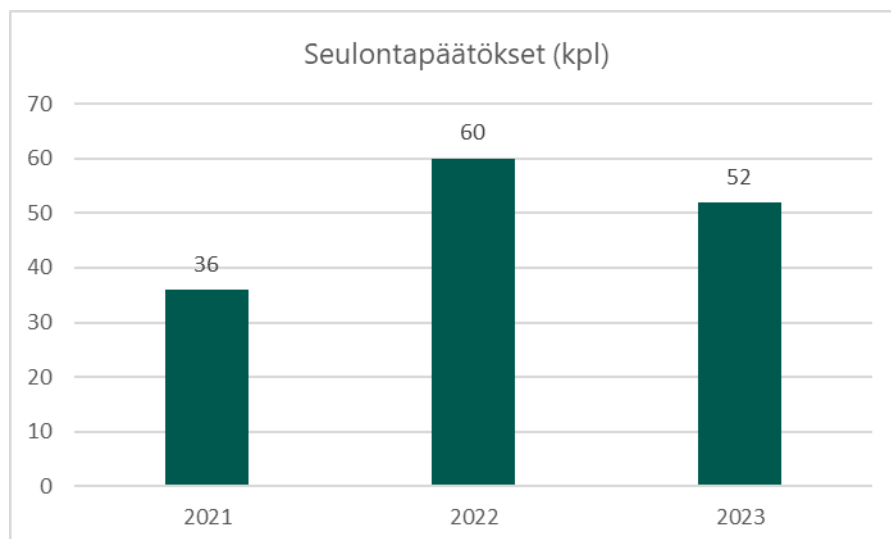
1.1.7. Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Yksityiskohtainen vertailu määrällisten tulostavoitteiden toteutumisesta esitetään toimintaker-
tomuksen liitteessä 1.

1.1.8. Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

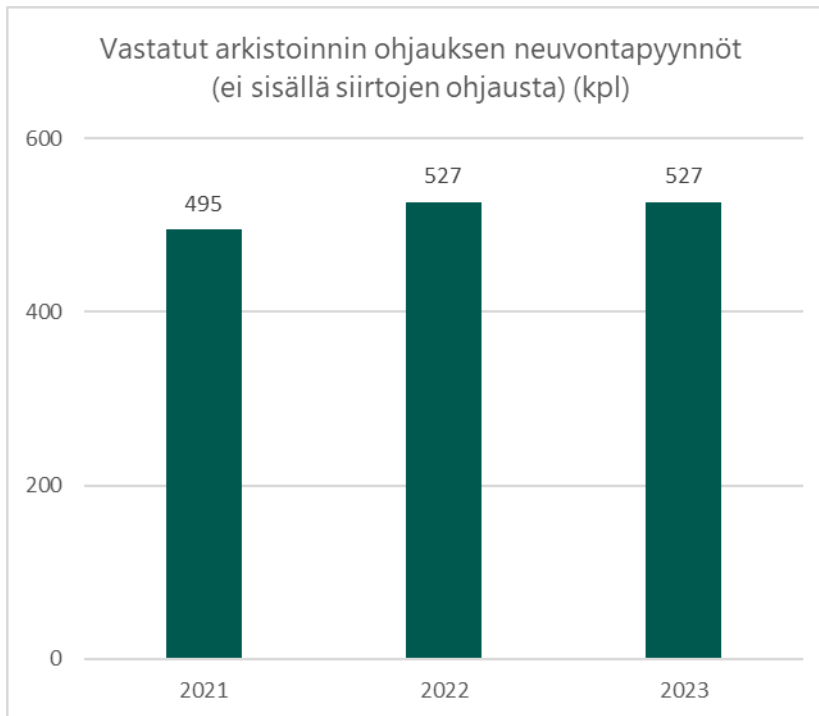
Toiminnan painopiste

Arvonmääritys ja arkistoinnin ohjaus

Kuva 1. Seulontapäätösten määrä 2021–2023.

Vuonna 2023 valmistui 52 julkishallinnon organisaatioiden arkistoitavista tietoaaineistoista annettua seulontapäätöstä, joista 54 % valmistui kuuden kuukauden tavoiteajassa. Arvonmäärittelyn painopistettä pyritään siirtämään laajakantoisiin ja useaa organisaatiota koskeviin kokonaisuuksiin yhtä organisaatiota tai tietoaaineistoa koskevien seulontapäätösten sijaan. Kertomusvuonna laajakantoisia päätöksiä valmistui kolme.

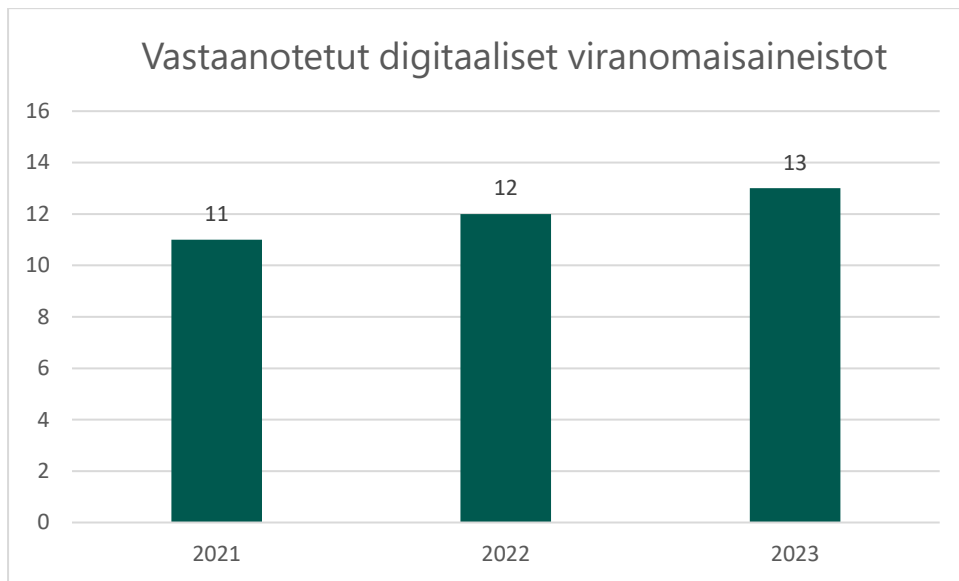

Kuva 2. Arkistoinnin ohjauksen neuvonta 2021–2023.

Julkishallinnon organisaatioille annettu ohjaus ja neuvonta säilyi kertomusvuonna vuoden 2022 tasolla. Ohjaustoimintaa kehitetään jatkuvasti. Vuonna 2023 kehittämiskohteita olivat arkistoinnin perusmetatiedot, arkistoinnin suunnittelun ohjaaminen sekä koulutuksen kehittäminen. Perusmetatietoja koskeva suositus oli lausuttavana kertomusvuonna ja se julkaistaan vuoden 2024 alussa. Arkistoinnin suunnittelua tukevan ohjauksen kehittämistä edistettiin ostopalveluna hankitulla haastattelututkimuksella. Tulokset tuotetaan verkko-oppaaksi vuoden 2024 aikana. Koulutustoiminnalle määriteltiin uusi toimintamalli, jonka myötä painopistettä siirretään kurssimuotoisesta koulutuksesta kaikille avoimiin koulutussisältöihin sekä webinaareihin. Myös koulutuksen uudistamiseksi tehty kehittämistyö konkretisoituu vuoden 2024 toiminnassa.

Aineistojen vastaanotto

Vuonna 2023 Kansallisarkistoon otettiin sähköisen arkistoinnin palvelun kautta 13 digitaalista aineistosiirtoa valtionhallinnon viranomaisilta. Siirrot jäivät asetetusta 35 siirron tavoitteesta. Siirtojen edistäminen edellytti teknisen vastaanottokyvykkyyden, uusien aineistotyyppien ja niihin liittyvien palveluprosessien kehittämistä. Palvelu suunnitteli ja pilotoi relaatiotietokannan vastaanottoa SIARD-formaatissa sekä valmisteli paikkatieto- ja sähköpostiaineistojen vastaanottokyvykkyyttä. Lisäksi aiemmin vastaanotettuja, offline-säilytyksessä olevia digitaalisia tietoaaineistoja siirrettiin sähköisen arkistoinnin palveluun.

Kuva 3. Vastaanotetut digitaaliset viranomaisaineistot 2021–2023.

Vuonna 2023 käynnistettiin valtiovarainministeriöltä saadulla tuottavuusrahoituksella kolmi-vuotinen projekti Kansallisarkiston sähköisen arkistoinnin palvelun laajentamiseksi muuhun julkishallintoon. Tavoitteena on avata sähköisen arkistoinnin palvelu kunnille, hyvinvointialu-eille ja muille julkisen hallinnon toimijoille vuoden 2025 alusta.

Palvelun laajentamista pilotoidaan ennen tuotantokäytön avaamista. Pilotoinnista saadulla ko-kemuksella ja palautteella kehitetään palvelua koko julkishallinnon tarpeisiin. Pilottitoimijoita valittiin yhteensä kymmenen organisaatiota, joista kahdeksan on kuntia, yksi korkeakoulu ja eduskunta. Pilottisiirrot etenivät vuoden aikana aikataulutavoitteessa ja siirrot valmistuvat vuonna 2024. Käyttöliittymä avattiin julkiseen tietoverkkoon ja Suomi.fi-valtuudet otettiin käyt-töön muun julkishallinnon siirtojen mahdollistamiseksi.

Analogisena vastaanotettavien viranomaisaineistojen vastaanotto organisoitiin vuonna 2023 uudelleen. Kansallisarkisto vastaanottaa viranomaisten aineistoja lähtökohtaisesti vain digitaal-isessa muodossa. Analogisessa muodossa otetaan vastaan vain kulttuurihistoriallisesti arvok-kaita aineistoja sekä aiemmin vastaanotettujen analogisten aineistojen ns. upotuksia.

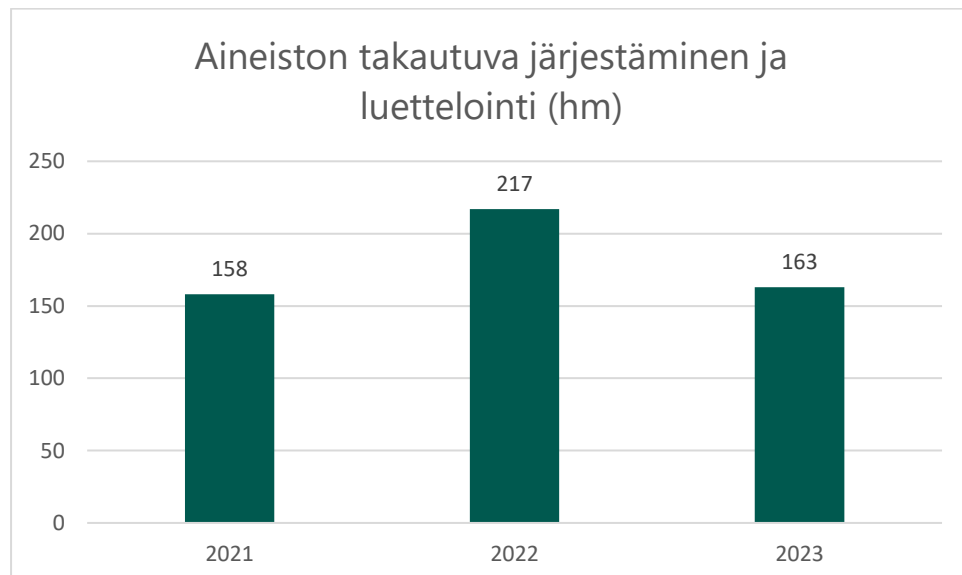
Saamelaisarkiston toiminnassa keskityttiin vuonna 2023 uusien aineistojen hankinnan sijaan aiemmin vastaanotettujen analogisten ja digitaalisten aineistojen säilyvyyden ja käytettävyy-den edistämiseen sekä yhteispohjoismaisen Nuohti-portaalin käytön edistämiseen. Myös ar-kistoaineistojen käyttöä totuus- ja sovintokomission työssä edistettiin.

Yksityisarkistojen hankinta ja vastaanotto organisoitiin uudelleen ja samalla toimintaa sopeu-tettiin käytössä oleviin resursseihin sekä digitaalisten aineistojen vastaanottokyvykkyyden ke-hittämiseen. Osana toiminnan sopeuttamista yksityisarkistojen hankintalinjaukset uudistettiin. Digitaalisia yksityisarkistoja otettiin vastaan kuusi ja analogisia yksityisarkistoja 118.

Aineiston hallinta

Kansallisarkisto selvitti kertomusvuonna metatietojärjestelmän (AHAA) kehittämistä vastaamaan paremmin tulevan kuvailun, metatietojen hallinnan ja sähköisen aineiston vastaanoton vaatimuksia. Selvityksessä päädyttiin kokonaan uuden tietojärjestelmän toteuttamiseen. Uuden Metka-järjestelmän asiantuntijatyön hankinta tehtiin syyskaudella 2023 ja se valmistui tammikuussa 2024. Järjestelmän toteutus käynnistyy alkuvuonna 2024. Erillisessä syksyllä 2023 tehdyssä arvioinnissa todettiin nykyisen AHAA-järjestelmän tietokannan käytettävyys jatko-työssä hyväksi.

Kansallisarkiston metatietotyö organisoitiin kertomusvuonna uudelleen. Kuvailun kehittämisellä on pyritty tukemaan erityisesti sähköisten aineistojen hallintaa ja käytettävyttä. Metatietotyön ohjauksella ja koulutuksella on edistetty tietojen yhtenäistä esittämistä ja parempaa hyödynnettävyyttä. Takautuva metatietotyö keskittyi Helsingin toimipaikan kuvailemattoman aineiston käsittelyyn ja erilaiseen metatietojen ylläpitoon. Tarkoituksena on parantaa aineiston käytettävyttä, tukea digitointitarpeita ja säilytystilanhallintaa.

Kuva 4. Aineistojen takautuva järjestäminen ja luettelointi 2021–2023.

Tilat ja logistiikka

Kansallisarkiston toimitilastrategia vuosille 2023–2030 valmistui kertomusvuoden aikana. Strategia tähtää toimitilaverkoston tiivistämiseen. Yhteistyössä Senaatti-kiinteistöjen kanssa valmisteltiin toimitilastrategian toimeenpanosuunnitelma. Lisäksi arviointiin varautumiseen liittyviä toimenpiteitä. Fyysistä turvallisuutta toimipaikoissa parannettiin merkittävästi erillisrahoituksen turvin. Yhteistyötä Senaatti-kiinteistöjen ja yhteistyökumppaneiden sekä toimipaikkojen välillä vahvistettiin. Toimitilapalvelujen operatiiviset tavoitteet toteutuivat kiinteistöjen ylläpidossa ja korjaushankkeiden läpiviennissä hyvin.

Kansallisarkiston arkistotilojen käyttöaste nousi vuoden loppuun mennessä 87,6 %:iin. Aineistohallintajärjestelmän (AHJ) käyttöönottoa jatkettiin lähes jokaisessa toimipaikassa.

Vuoden aikana toteutettiin useita Kansallisarkiston eri toimipaikkojen välisiä ja sisäisiä aineistosiirtoja, yhteensä 9 663 hyllymetrin verran. Siirrot liittyivät yhtäältä Hallituskadun

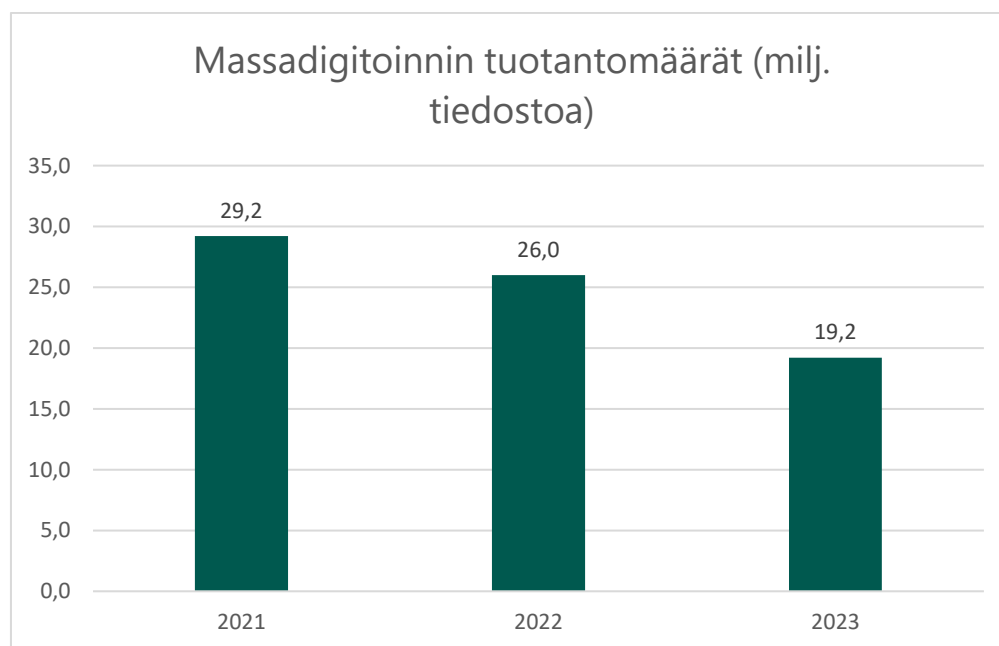
toimipisteestä luopumisen järjestelyihin, Kotuksen maksulliseen aineistosäilytykseen Siltavuorella sekä takautuvan digitoinnin edellyttämiin aineistosiirtoihin.

Maksulliseen palvelutoimintaan liittyviä aineistoja otettiin vastaan 2 074 hyllymetriä. Siirrot keskittyivät massadigitoinnin tiekartalla olevan analogisen aineiston etupainotteiseen vastaanottoon sekä massadigitoinnin tiekartan ulkopuolelle rajattuun analogiseen viranomaisaineistoon.

Digitointi

Digitoinnin kehittämisen painopisteet on määritelty kertomusvuoden aikana ja niiden vieminen käytäntöön on aloitettu. Digitointistrategia valmistui vuoden 2023 aikana. Kansallisarkiston sisäinen digitointivalintojen ohjausryhmä tuottaa digitoinnin tiekartan vuoteen 2030 saakka.

Massadigitoinnin tuotanto eteni digitointisuunnitelman mukaisesti Mikkeli- ja Helsingissä. Kertomusvuoden aikana digitointiin noin 1,54 hyllykilometriä aineistoa, joista muodostui noin 19,17 miljoonaa digitaalista tallettiedostoa (kaikki sisältötunnistettuja, OCR). Vuoden 2023 keskeinen kehittämiskohde massadigitoinnissa oli hävittämisen pilotointi: kolmiosaisessa pilotissa hävitettiin noin 640 hyllymetriä digitoituja analogisia aineistoja sekä toteutettiin hävittämisen prosessimäärittäminen ja toiminnan edellyttämät tietojärjestelmäratkaisut. Pilotin tuloksena massadigitointiprosessin kaikki työvaiheet ovat nyt tuotantovaiheessa.

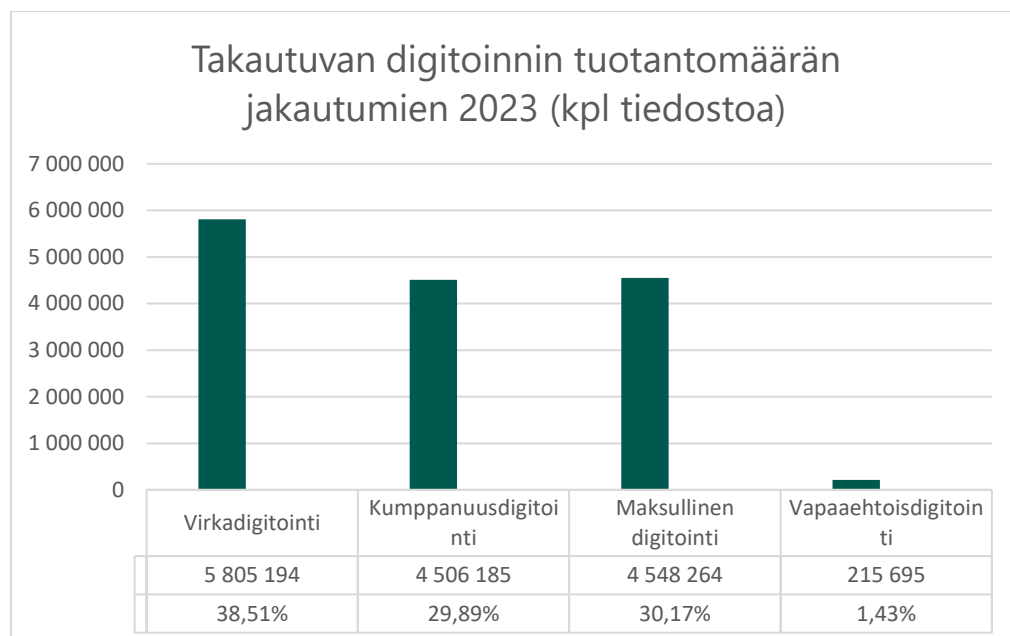
Kuva 5. Massadigitoinnin tuotantomäärät 2021–2023 (milj. tiedostoa).

Takautuvassa digitoinnissa pääpaino on ollut digitointituotannon ja erityisesti virkatyönä tehtävän digitoinnin vakiinnuttamisessa kaikissa toimipaikoissa. Digitointiprosessia yksinkertaistettiin Lean-menetelmän avulla. Virkatyönä tehtävä digitointi on painottunut Helsingin, Turun ja Hämeenlinnan toimipaikkoihin. Vaasassa digitointia toteutettiin siihen nimenomaisesti

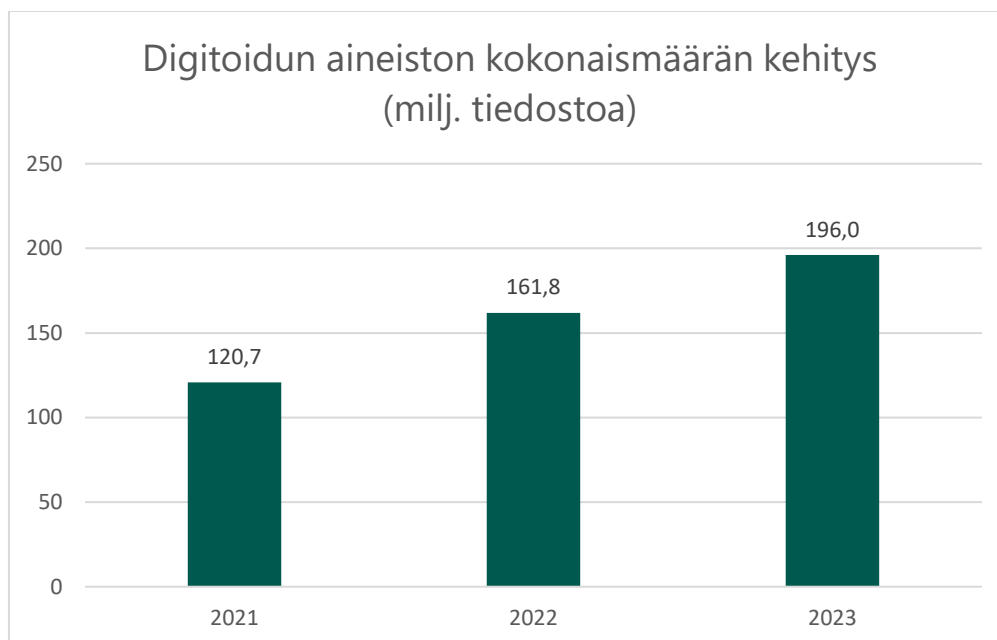
kohdennetulla rahoituksella. Vaasassa digitoitiin noin 370 hyllymetriä (3,22 miljoonaa tiedostoa) toimipaikan käytetyimpiä viranomaisaineistoja

Kumppanuusdigitointia on toteutettu Helsingissä, Mikkelissä ja Vaasassa. Vapaaehtoisdigitointia on tehty Helsingin, Hämeenlinnan ja Jyväskylän toimipaikoissa. Vapaaehtoisdigitointiin on haettu lisätehoa järjestämällä markkinointi- ja yhteistyötilaisuuksia keskeisten sidosorganisaatioiden kanssa sekä osallistumalla vapaaehtoisdigitoinnin vertailevaan pohjoismaiseen yhteistyöhankkeeseen. Lisäksi on kehitetty digitoitavan aineiston metatietojen luomiseen tekoälytuettuja eli automatisoituja työkaluja.

Takautuvassa digitoinnissa on digitoitu noin 1,58 hyllykilometriä aineistoja sekä lisäksi maksullisina digitointiprojekteina 0,47 hyllykilometriä aineistoja. Takautuvassa digitoinnissa jäätin jonkin verran tulostavoitteista, mikä johtui ennen kaikkea organisaatiouudistuksen mukaisista toiminnan uudelleenjärjestelyistä. Digitoitujen tiedostojen määrä, noin 15,08 miljoonaa talletiedostoa, oli kuitenkin käytännössä samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Näistä noin 4,4 miljoonaa on sisältötunnistettuja (OCR). Kokonaisuudessaan digitaaliseen muotoon siirretyn aineiston kasvu Kansallisarkistossa jatkui vahvana.

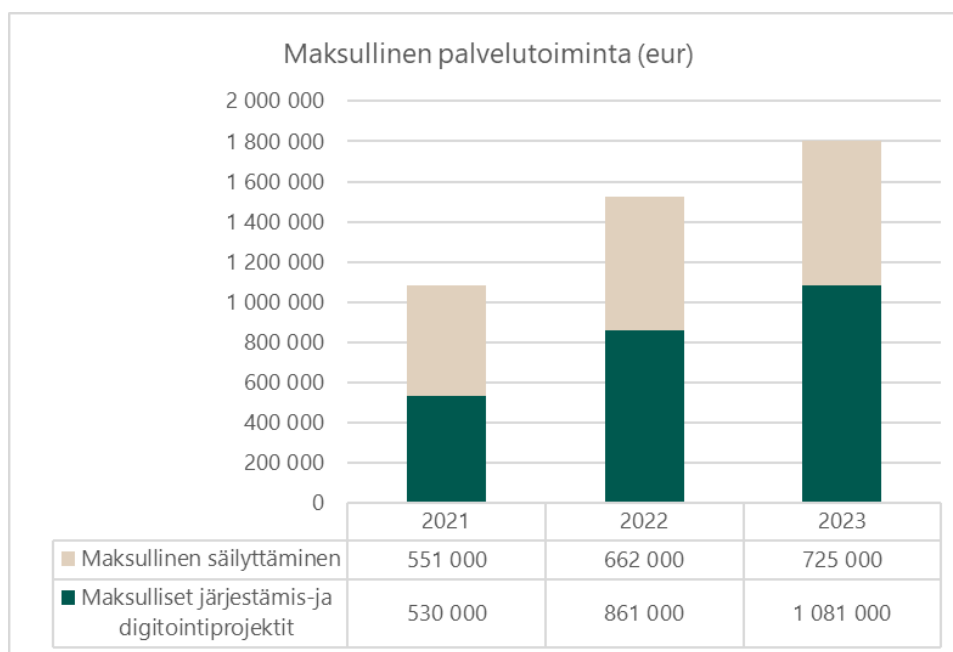

Kuva 6. Takautuvan digitoinnin tuotantomäärän jakautuminen 2023 (tiedostoina ja %:na).

Kuva 7. Digitoidun aineiston kokonaismäärän kehitys 2021–2023 (milj. tiedostoa).

Analogisiin aineistoihin kohdistuva maksullinen palvelutoiminta jatkui merkittävänä. Kertomusvuonna solmittiin kymmenen uutta viranomaisaineistoihin liittyvää sopimusta. Käynnissä oli 20 projektia, joista seitsemän valmistui vuoden loppuun mennessä. Maksullisen palvelutoiminnan tulokertymä oli yhteensä 1 806 000 euroa, josta maksulliset järjestämis- ja digitointiprojektit noin 1 050 000 euroa, maksulliset kumppanuusprojektit noin 31 000 euroa ja maksullinen säilyttäminen noin 725 000 euroa. Lisäksi aineistosiirtojen kustannuksia kompensoitui viranomaisilta yhteensä noin 105 000 euroa.

Kuva 8. Maksullinen palvelutoiminta (€).

Analogisen kulttuuriperinnön säilyvyyden varmistaminen

Konservointistrategia valmistui alkuvuodesta 2023. Strategia keskittyy kaikkein arvokkaimpien kulttuuriperintöaineistojen määrittämiseen sekä aineistojen säilyvyyteen vaikuttavien riskien pienentämiseen

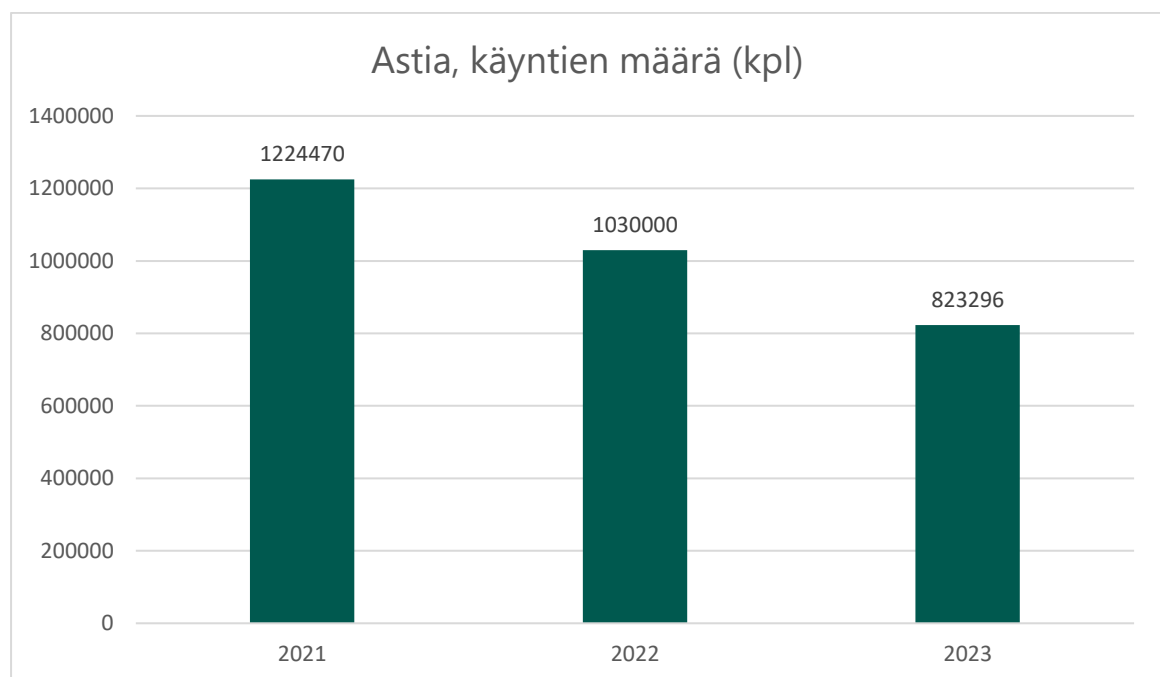
Kolmessa toimipaikassa käynnistyneet karttamakasiinien riskikartoitukset ovat nostaneet esille kolme keskeistä riskiä, jotka ovat makasiinien puiset säilytyskalusteet, happamoitumista edistävät hiokepitoiset suojamateriaalit sekä itsetuhoutuvat piirustuskopiomenetelmät. Näiden riskien pienentäminen on käynnistynyt.

Useissa Kansallisarkiston makasiineissa on havaittu paperitoukkia. Makasiineihin ja useisiin henkilökunnan tiloihin asennetuilla hyönteisansoilla vähennetään toukkakannan suuruutta.

Aineiston käyttöön saattaminen

Digitaalinen asiointi

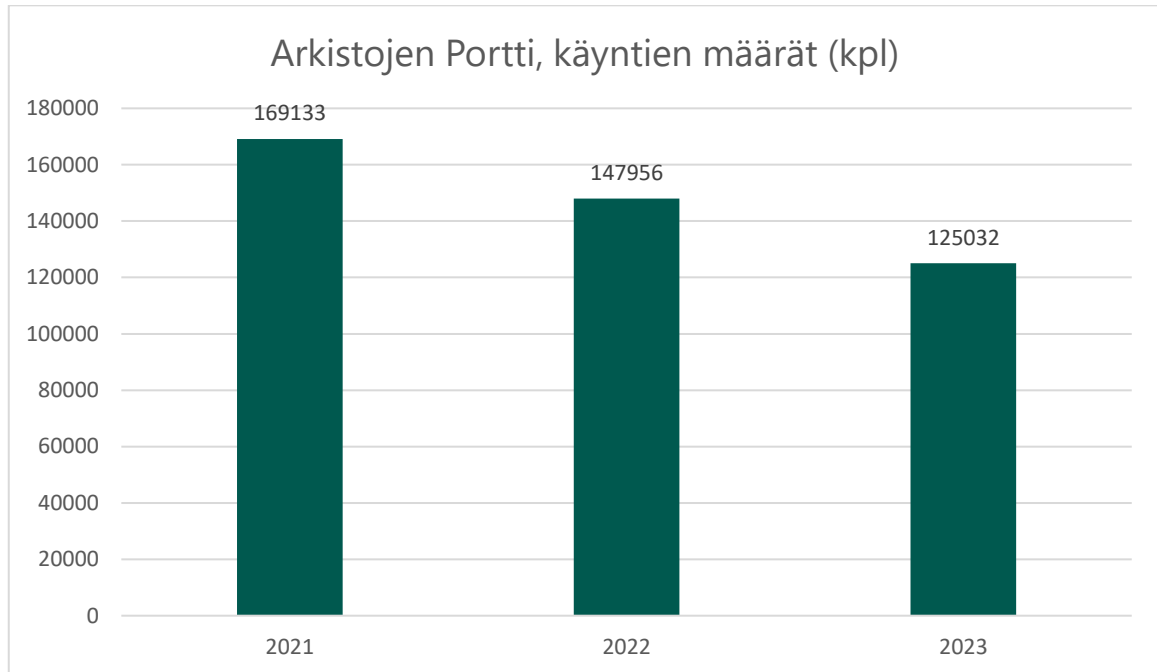
Digitaalisen aineiston verkkokäyttö ei kertomusvuonna kasvanut ennustetusti ja odotetusti. Yksi syy tähän on todennäköisesti Suomen Sukututkimusseuran ylläpitämä Digihakemisto, jota erityisesti sukututkijat hyödyntävät Kansallisarkiston digitaalisia aineistoja käyttäessään. Digihakemisto saatiin mukaan Kansallisarkiston aineiston verkkokäytön kävijäseurantaan syyskuussa 2023. Digihakemiston loppuvuoden käyttäjälukujen perusteella voidaan olettaa aineistojen verkkokäytön olleen vuonna 2023 yli kaksinkertainen Kansallisarkiston Astia-verkkopalvelun kautta tapahtuvan käytön lukuihin nähden. Pitkällä aikavälillä Kansallisarkiston digitaalisten aineistojen käyttö on lisääntynyt jatkuvasti.

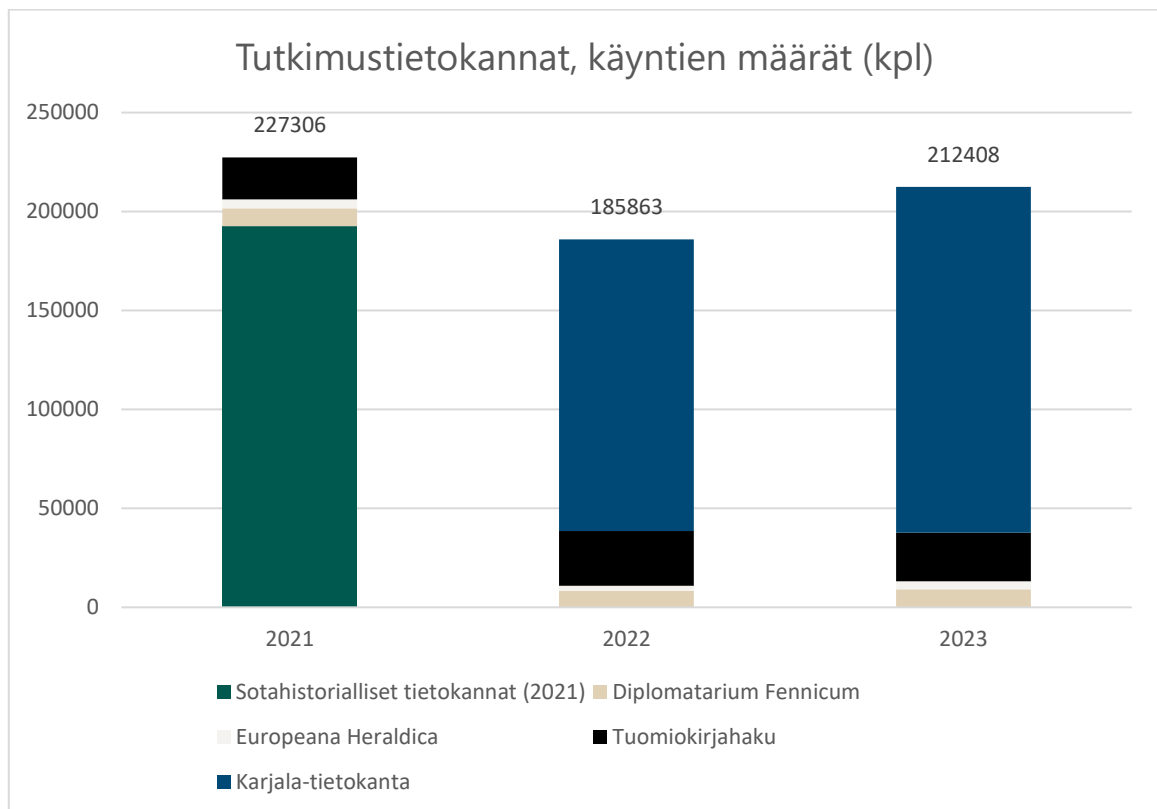
Kuva 9. Astia-verkkopalvelun käyntimäärien kehitys 2021–2023.

Arkistojen Portti uudistettiin keväällä 2023 ja siihen yhdistettiin pienempiä aineistoverkkopalveluita. Uudistetun Arkistojen Portin kävijämäärät nousivat vuoden 2023 viimeisellä kvartaalilla

edellisvuoden vastaavaa aikaa korkeammiksi. Kansallisarkiston ylläpitämistä tutkimustietokannoista (Diplomatarium Fennicum, Europeana Heraldica, Karjala-tietokanta ja Tuomiokirjahaku) eniten käyttäjiä on Karjala-tietokannalla (82 % käynneistä). Tietokannan kuukausittaiset käyttäjämäärät ovat nousseet selvästi vuodesta 2022, jolloin Karjala-tietokanta julkaistiin. Tutkimustietokantojen käyntien määrä ei ole suoraan verrannollinen vuoteen 2021, jolloin luvussa oli mukana sotahistorialliset tietokannat. Avoimena datana julkaistu, Kansallisarkistossa säilytettävän Vapaussodan arkiston kuulustelupöytäkirjahakemiston sisältävä VAPSA-tietokanta integroitiin kertomusvuonna Suomen Sukututkimusseuran Sukuhaku-palveluun.

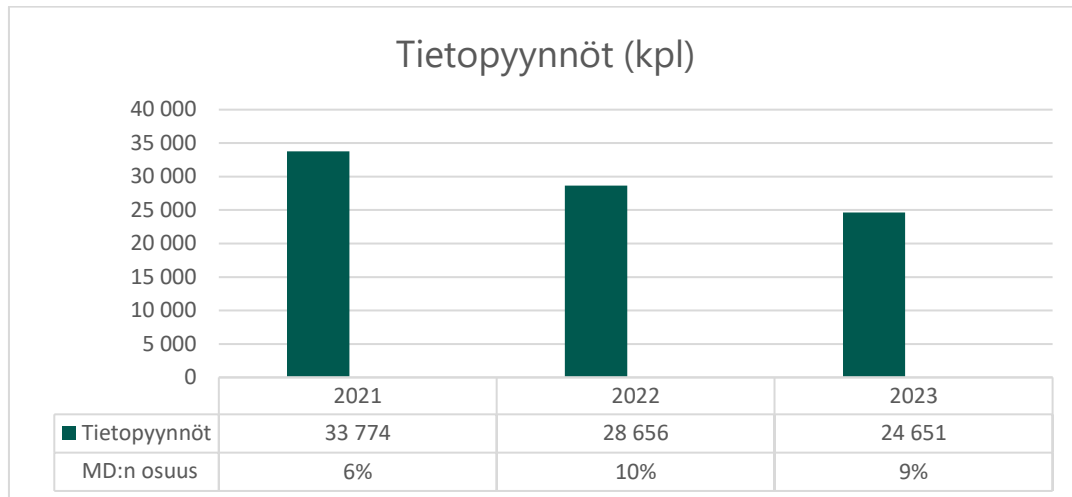
Kuva 10. Arkistojen Portin käyntimäärien kehitys 2021–2023.

Kuva 11. Tutkimustietokantojen käyntimäärien kehitys 2021–2023.

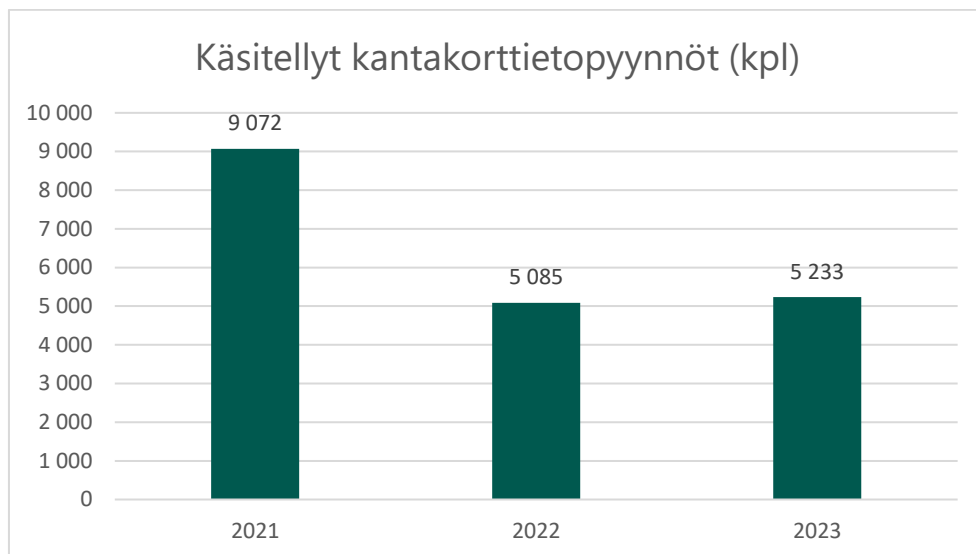
Tietopyynnöt

Tietopyyntöjä käsiteltiin vuonna 2023 yhteensä 24 651. Näistä massadigitoinnin osuus oli 9 % (2 078 tietopyyntöä). Tietopyyntöjen määrä laski vuoteen 2022 verrattuna 12 %, mutta tulot vain 5 %. Syynä määrän vähenemiseen on ollut kysynnän väheneminen ja tietopyyntöjen aikaisempaa tiukempi rajaaminen. Käsiteltäväksi on otettu lähtökohtaisesti vain sellaisia tietopyyntöjä, jotka ovat julkisuuslain mukaan riittävästi yksilöity.

Kuva 12. Toimitetut tietopyynnöt 2021–2023.

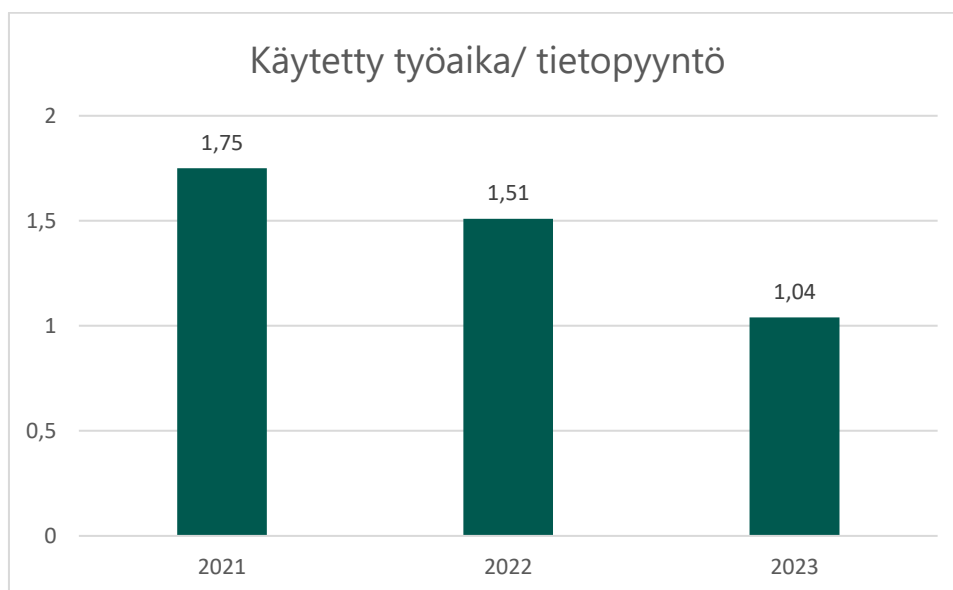
Kansallisarkiston yleisintä tietopyyntötyyppiä eli kantanakorttia ase- ja sotapalveluksesta käsiteltiin 5 233 kappaletta viime vuoden aikana. Kasvua edelliseen vuoteen oli 3 %.

Kuva 13. Käsitellyt kantanakorttietopyynnöt 2021–2023.

Julkisoikeudellisista tietopyynnöistä yli 98 % on käsitelty lainsäädännön edellyttämässä määrärajoissa tai Kansallisarkiston asettamissa tavoiteajoissa (asiakirjojen perusteella laaditut todistukset). Kaikissa tietopyynnöissä määrä- ja tavoiteajat on saavutettu 80-prosenttisesti, kun tavoite oli 90 %. Tietopyyntöjen keskimääräinen käsittelyaika on ollut 24 vuorokautta, kun tavoite oli 14 vuorokautta. Sekä tietopyyntöjen määräaika- että käsittelyaikatavoitteet ovat olleet kunnianhimoisia, kun samaan aikaan tietopyyntöjen käsittelyyn käytettyä työaikaa on vähennetty 39 % (n. 15 300 h) verrattuna vuoteen 2022. Vuonna 2023 yhden tietopyyntön

käsittelyyn on käytetty keskimäärin yksi tunti työaikaa. Vuonna 2022 työaikaa käytettiin 1,51 h/tietopyyntö. Jäljempänä kuvataan tietopyyntöjen käsittelyprosessin nopeuttamista tekoälyn keinoin.

Kuva 14. Yhden tietopyynnön käsittelyyn käytetyn työajan kehitys 2021–2023.

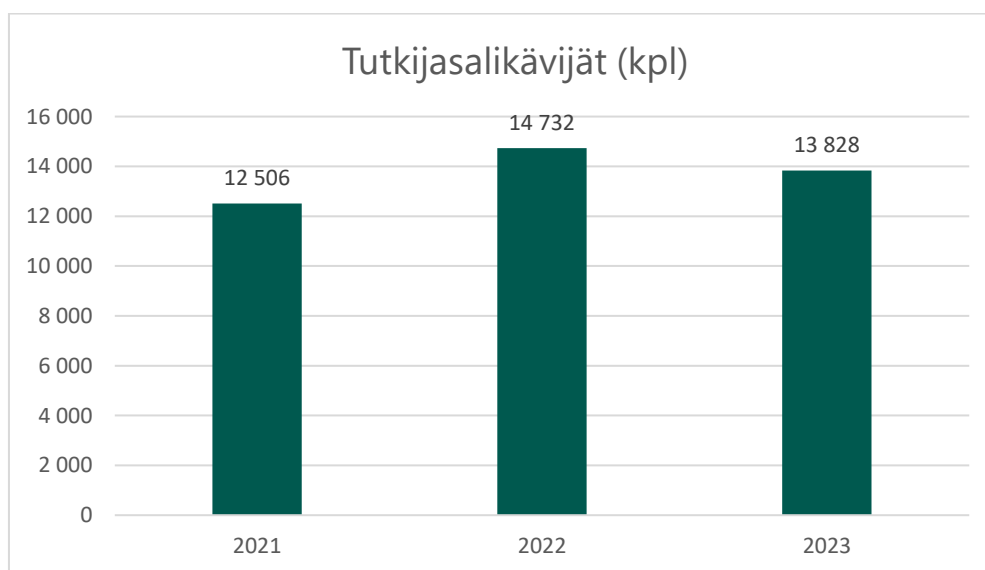
Sähköisen asioinnin kautta tietopyynnöistä on saatettu vireille 81 % (79 % v. 2022). Sähköisen haku- ja asiointijärjestelmä Astian osuus on kasvanut 48 %:iin (41 % v. 2022).

Kansallisarkiston yleisimmässä tietopyyntötyypissä kantakortissa otettiin käyttöön lokakuun lopulla verkkomaksaminen. Verkkomaksamista on käytetty vuoden 2023 loppuun mennessä 932 kertaa, joka on 88 % kantakorttitietopyyntöjen tilanneista asiakkaista.

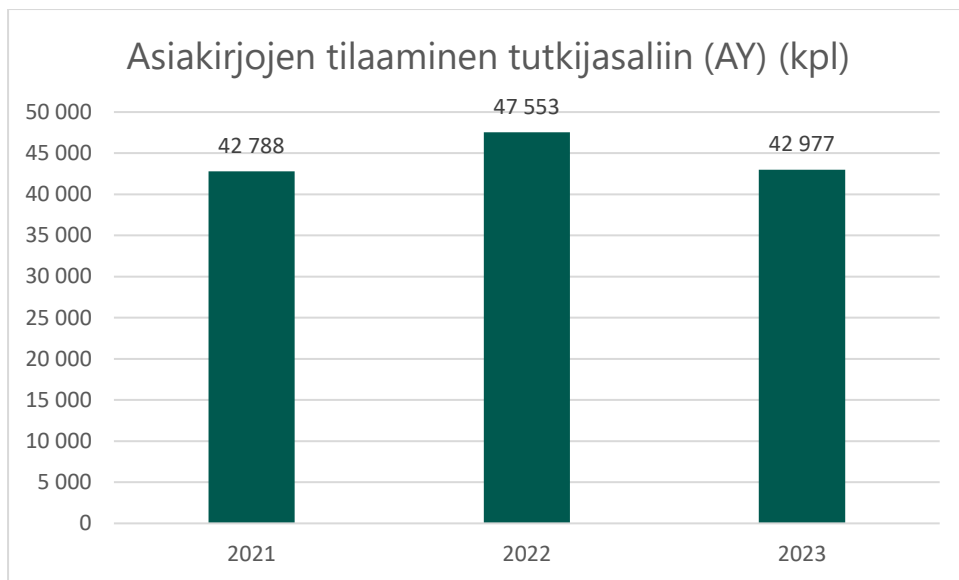
Käyttölupa-asioita käsiteltiin v. 2023 yht. 3 519 kappaletta, mikä vastaa arvioitua määrää erinomaisesti (arvio 3 500). Yksityisarkistojen käyttölupaprosessia yksinkertaistettiin vuoden 2023 aikana.

Asiointi toimipaikoissa

-

Kuva 15. Tutkijasalikäyntien kehitys 2021–2023.

Kuva 16. Tutkijasaliin tilattujen arkistoyksiköiden määrän kehitys 2021–2023.

Fyysinen asiointi Kansallisarkiston toimipaikoissa väheni kuudella prosentilla edelliseen vuoteen verrattuna. Tutkijasalien aukioloaikoja supistettiin toimipaikoittain 20–50 %. Aukioloaikojen supistamisesta huolimatta asiointi ei kuitenkaan vähentynyt samassa suhteessa ja esimerkiksi Helsingissä asiakasmäärissä nähtiin pienoista nousua. Ensimmäistä kertaa kaikki Kansallisarkiston toimipaikat ja niiden tutkijasalit olivat kiinni koko heinäkuun ajan. Tutkijasaleihin toimitettujen aineistojen määrä laski noin 9 % vuodesta 2022. Tilausten määrän lasku selittynee osittain tutkijasalien aukioloaikojen sopeutuksella.

Käytön edistäminen

Käsialantunnistuksessa saavutettiin vuoden aikana todella hyviä tuloksia. 1800-luvun tuomiokirjojen tekstintunnistusta varten luotiin uusi, hyvin tarkkaan laatuun pystyvä käsialamalli, ja aineistojen laajamittainen prosessointi käynnistyi. Lähitulevaisuudessa kaikki 1800-luvun oikeushistorialliset aineistot onkin mahdollista tuoda hakujen piiriin.

1800-luvun aineistojen tunnistustyön ohella tarkastelua tehtiin myös pidemmälle aineistojen laajemman sisällöntunnistustyön mahdollistamiseksi. Vuoden alussa Kansallisarkistolla oli jonkinlainen valmius käsialantunnistukseen vuosien 1820 ja 1920 väliltä, mutta vuoden aikana työ eteni harppauksin. Erinomaisia tuloksia saavutettiin ”suomalainen supermalli” -työnimellä kulkeeseen käsialamallin kanssa. Mallille opetettiin käsialaa aina 1600-luvun alusta 1920-luvulle asti, ja tulokset olivat erinomaisia. Keskimäärin mallin tuottamassa tunnistustuloksessa on virheitä ainoastaan kolme merkkiä sadasta eli koneellisesti tuotetut transkriptiot ovat laadultaan ihmisen työtä vastaavalla tasolla.

Tietopyyntöjen käsittelyä tehostettiin merkittävästi. Ensimmäiseksi laajemmaksi aineistokokoaisuudeksi, jonka haettavaksi tekemisellä haettiin työaikasäästöjä, valikoitui ajoneuvorekisterin mikrokorttien kokoelma. Aineisto sisältää tiedot Suomessa rekisteröidyistä ajoneuvoista 1960-luvulta 1990-luvulle, ja digitoidun aineiston määrä on yli 10 miljoonaa kuvaa. Tekoälymallien avulla aineistosta oli mahdollista tunnistaa ajoneuvojen rekisteri- ja valmistenumerot. Tämän tunnistetun aineiston ympärille rakennettiin hakukone ja sen avulla

ajoneuvotietopyyntöihin vastaamiseen kulunut työaika tippui alle puoleen entisestä. Lisäksi tehtiin selvityksiä seuraavista tietopyyntötyötä helpottavista aineistojen sisällöntunnistuksista, ja sen pohjalta kehittäminen jatkuu vuonna 2024.

Heraldinen toiminta

Kansallisarkiston yhteydessä toimii heraldinen lautakunta, jonka jäsenet edustavat heraldiikan tutkimusta, heraldista suunnittelua sekä historian ja hallinnon asiantuntemusta. Lautakunta kokoontui kerran vuonna 2023. Kansallisarkisto antoi kertomusvuonna kuusi heraldista lausuntoa.

Valtionapuviranomaisena toimiminen

Kansallisarkisto myönsi vuodelle 2023 lakisääteistä pysyväisluonteista valtionavustusta yhteensä 5 633 000 euroa. Avustuksen myöntäminen perustuu tähän tarkoitukseen Kansallisarkistolle osoitettuun määrärahaan sekä yksityisten arkistojen valtionavusta annettuun lakiin (1006/2006). Avustus jakautui taulukon 4 mukaisesti:

Taulukko 4. Myönnetty valtionavustukset 2023.

Avustuksen saaja	2023
Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ry	1 717 100
Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkisto sr	975 000
Työväen Arkiston Säätiö sr	703 000
Svenska litteratursällskapet i Finland rf (Helsingin toimipiste)	658 300
Yhteiskunnallinen Arkistosäätiö sr (Kansan Arkisto)	517 100
Porvarillisen Työn Arkiston Säätiö sr	194 000
Keskustan ja maaseudun arkiston säätiö sr	197 000
Toimihenkilöarkistoyhdistys ry	211 500
Suomen Urheilumuseosäätiö sr (Suomen Urheiluarkisto)	183 000
Svenska arkivföreningen rf (Svenska centralarkivet)	166 500
Tasavallan Presidentin Arkistosäätiö sr (Urho Kekkosen arkisto)	110 500
<i>Yhteensä</i>	5 633 000

Vuodelle 2023 ei haettu kertaluonteisia valtionavustuksia.

Syksyllä 2023 toteutettiin aiempina vuosina aloitetun käytännön mukaisesti tarkastus yhteen valtionapuarkistoon.

Valtionavustuslakiin lisättiin 1.1.2023 uudet säännökset valtionavustustoiminnan vähimmäistietojen toimittamisesta Valtiokonttorin ylläpitämään järjestelmään. Kansallisarkisto otti käyttöön

Valtiokonttorin Haevustuksia.fi-palvelun, jossa julkaistiin vuoden 2024 valtionavustuksen ha-
kuilmoitus. Jatkossa Kansallisarkisto toimittaa myös tiedot myönnettyistä avustuksista Valtio-
konttorin ylläpitämään tutkiavustuksia.fi-palveluun.

Sisäiset palvelut

Viestintä

Vuonna 2023 otettiin käyttöön uudet verkkosivut ja uusi visuaalinen ilme. Viestintä- ja some-
strategiat valmistuivat ja toimintokohtaisten viestintäsuunnitelmien valmistelu aloitettiin. Vi-
ranomaisviestinnässä uutiskirje sai satoja lukijoita ja virtuaalinen viranomaisinfo veti suuria
yleisöjä.

Sosiaalisen median kanavissa kokeiltiin somestrategian mukaisesti huumoria sekä lyhyitä, hen-
kilövetoisia videoita.

Viestintä tuki henkilöstöpalveluita ja muuta organisaatiota työyhteisöviestinnässä. Työyhteisö-
viestinnän tärkeimmät kanavat olivat Aitta-intranet sekä Teams-alustalla järjestetyt henkilöstö-
tilaisuudet.

ICT

Valtorin tuottamien palveluiden käyttöönottoa jatkettiin vuonna 2023. Erityisesti keskityttiin
pilvipohjaisten palveluiden hyödyntämiseen. Alkuvuodesta otettiin käyttöön Pilviviesti-sähkö-
postipalvelu. Lisäksi parannettiin muun muassa mobiililaitteiden tietoturvaa ja loppuvuodesta
otettiin pilottikäyttöön Valtorin tuottama TLIV-verkkokokouspalvelu. Itse ylläpidettävästä
verkko- ja palvelininfrastruktuurista luopumisen valmistelua jatkettiin yhteistyössä Valtorin
kanssa.

ICT-ympäristöön tehtiin myös monia pienempiä teknisiä ja toiminnallisia parannuksia tuke-
maan digitaalisen työympäristön kehitystä ja vahvistamaan tietoturvallisuutta. Ympäristön tek-
nistä valvontaa ja häiriötilanteisiin varautumista kehitettiin.

Riskienhallinta ja turvallisuus

Turvallisuustyötä kehitettiin kertomusvuonna edelleen voimakkaasti johtuen Suomen muuttu-
neesta turvallisuustilanteesta. Turvallisuusvastuita selkeytettiin ja prosesseja sekä ohjeita päivi-
tettiin. Johdolle ja henkilöstölle järjestettiin turvallisuuskoulutusta. Perustettiin kokonaisturval-
lisuuden verkosto, jota johtaa tietoturvapäällikkö. Verkostoon kuuluvat hallinnollisen, fyysisen
ja teknisen turvallisuuden vastuuhenkilöt sekä tietosuojavastaava.

Vuonna 2023 käynnistettiin kokonaisvaltainen riskienhallinnan uudistus. Osana uudistusta
otettiin käyttöön ERM-riskienhallintatyökalu, jonka avulla niin yksikönpäälliköt kuin tuoteomis-
tajatkin pystyvät kuvaamaan ja hallinnoimaan riskejä. Riskienhallintaa koordinoi tietoturvapääl-
likkö, joka raportoi säännöllisesti johdolle kriittisistä riskeistä. Myös tietosuojatyö ja työsuojelu
organisoiittiin uudelleen.

Tuotteiden johtaminen

Tuotteiden johtamista ohjaa Kansallisarkiston tuotekäsikirja, jota päivitettiin kertomusvuonna. Tuotekäsikirjan lisäksi laadittiin sovelluksen omistajan käsikirja, joka ohjaa tuotehallinnan ulkopuolisten tuotteiden kehittämistä ja ohjeistaa toimintoja, joihin sovellukset on sijoitettu. Tuotehallinnassa määriteltyjä toimintamalleja vietiin systemaattisesti eteenpäin ja Kansallisarkiston kokonaisketteryyteen tähtäävää kehittämisen mallia jalkautettiin tuotekehityksen kontekstissa.

Vuonna 2022 käyttöön otettua Atlassian Jira -työkalua laajennettiin liitännäisiin ja kertomusvuoden lopulla otettiin käyttöön Atlassian Confluence hallitusti. Atlassianin tietoturvaa parannettiin ottamalla käyttöön Kansallisarkiston keskitetty identiteetinhallinta autentikointiratkaisuksi. Kaikki käyttöön otetut työkalut dokumentointiin, ohjeistettiin ja koulutettiin laajasti. Tuotehallinnan ja siihen kytkettyjen tuotteiden dokumentaatio siirretään Confluenceen vuoden 2024 ensimmäisen kvartaalin aikana.

Kertomusvuoden aikana tuoteomistajat kävivät sertifikaattikoulutuksia Scrum-viitekehyksen soveltamisesta. Tämän lisäksi järjestettiin ISTQB-testaussertifikaattikoulutus Kansallisarkistolle räätälöitynä.

KPMG:n toteuttama sisäinen tarkastus kohdentui tuotehallintaan ja Astiaan eri asiakasryhmille keskeisenä tuotteena. Havaittuihin kehittämiskohteisiin reagoidaan konkreettisesti vuoden 2024 aikana.

Kansallisarkiston ja CSC:n välistä yhteistyötä on edelleen kehitetty.

Kestävä kehitys

Kansallisarkiston toiminta muuttumattoman tiedon avoimena lähteenä luo pohjaa kestäväälle kehitykselle. Kestävä kehitys otetaan huomioon kaikessa päätöksenteossa, ja sitä johdetaan osana Kansallisarkiston ohjauksen normaaleja prosesseja. Vuonna 2023 laadittiin Kansallisarkiston toinen vastuullisuusraportti.

Tiedonhallinta

Kansallisarkiston tiedonhallinta organisoitiin toimintona uudestaan vuonna 2023. Asianhallintajärjestelmän tehtäväryhmitys uudistettiin ja sinne sisältyvien tietoaaineistojen säilytysajat vahvistettiin. Tiedonhallinnan ohjeistusta uudistettiin ja analogista virka-arkistojen hallintaa kehitettiin perustetun verkoston avulla. Kansallisarkiston seulontapäätöksen mahdollistama analogisten aineistojen ja digitaalisten aineistojen hävittäminen käynnistyi. Se jatkuu vuosikelloon sidottuna normaalina toimintana.

Taloushallinto

Kansallisarkisto siirtyi kertomusvuonna täysin sähköiseen maksamISRatkaisuun (Zettle) ja luopui käteisen käytöstä. Suomi.fi-verkkomaksamISRatkaisu otettiin käyttöön Astia-asiointipalvelussa. Tarkemmin tätä on kuvattu tietopyyntöjä käsittelevässä luvussa.

Kansallisarkiston maksuasetus ja sen perusteella annettu hinnasto päivitettiin. Hinnasto on voimassa 1.1.2024 alkaen.

Hankintatoimi

Hankintojen strategisessa johtamisessa tavoite on digitalisaatioon liittyvien kiinteiden kustannusten hallinta ja toimenpiteenä pitkän aikavälin suunnitelmat. Tavoitteessa on onnistuttu osittain. Suunnitelmallisuus on lisääntynyt, mutta hankintabudjettien hallinnassa on vielä parannettavaa. Suunnittelu ulottuu tällä hetkellä kahden vuoden päähän ja osittain myös pidemmälle.

Cloudia-sopimushallinta otettiin käyttöön kertomusvuonna. Vastuullisuus on huomioitu hankinnoissa mahdollisuuksien mukaan.

Hankintaohje päivitettiin kertomusvuonna.

HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA JA KEHITTÄMINEN

Henkilöstövoimavarat

Vuonna 2023 Kansallisarkistossa tehtiin töitä yhteensä 207,5 henkilötyövuotta. Laskua vuoteen 2022 oli 22 henkilötyövuotta. Naisten osuus henkilöstöstä oli 56 % ja miesten 44 %. Vakinaisen henkilöstön osuus oli 68 %. Määräaikaisen henkilöstön suuri osuus selittyy määräaikaisella rahoituksella toteutettavien projektien ja hankkeiden suurella määrällä.

Vuonna 2023 Kansallisarkistossa siirryttiin toimintolähtöiseen organisaatiomalliin. Loppuvuoden 2022 YT-neuvottelut sekä niiden tuloksena tapahtuneet irtisanomiset painoivat mielialoja alas ja veivät pohjaa positiivisuudelta ja tulevaisuuden uskolta. Esihenkilöitä tuettiin muutoksen tuen johtamisvalmennuksella, joka toteutettiin kevään 2023 aikana yhteistyössä Työterveyslaitoksen kanssa. Esihenkilöt veivät käsitellyt muutoksen kohtaamisen kokonaisuudet tiimeihinsä keskusteltaviksi. Muutosjohtamisen teema jatkuu myös vuonna 2024.

Eläköityminen on yhä voimakasta. Vuonna 2023 eläkkeelle jäi seitsemän henkilöä. Kansallisarkiston ikäpyramidi on edelleen painottunut vanhimpiin ikäluokkiin, mutta jakauman tasoittuminen on käynnissä. Vuonna 2020 aloitettua Kansallisarkiston Senioriosaaja 62+ -ohjelmaa jatkettiin. Tavoitteena on tukea senioriosaajia, heidän eläköitymistään sekä osaamisen siirtymistä. Varhaisen tuen malli oli aktiivisessa käytössä.

Sairauspoissaolot

Vuonna 2023 sairauspoissaolopäiviä kertyi virastotyöajassa laskettuna 9,3 työpäivää per henkilötyövuosi. Kansallisarkistossa sattui 6 tapaturmaa, joista 1 vapaa-ajalla. Tapaturmapoissaoloja kertyi 104 päivää. Terveysprosentti nousi ilahduttavasti ja oli 36 %, mikä tarkoittaa, että kokonaan ilman sairauspoissaoloja olleiden henkilöiden lukumäärä oli 76.

Työhyvinvointi, työtyytyväisyys ja työyhteisön kehittäminen

Kansallisarkiston ensimmäiset strategia- ja henkilöstöpäivät järjestettiin syyskuussa 2023 Helsingissä. Tavoitteena oli kirkastaa Kansallisarkiston strategiaa strategiakauden viimeisiksi kahdeksi vuodeksi, mahdollistaa yhteistä keskustelua ja luoda yhteishenkeä. Samalla pohjustettiin uuden strategiakauden (2026–2030) osallistavan suunnittelun käynnistymistä. Osana strategia-työtä aloitettiin myös kuuden teeman ympärille luodut keskustelut. Näiden tavoitteena on määrittää, millaista toimintakulttuuria haluamme Kansallisarkistossa yhdessä edistää.

Organisaatiouudistuksen ja YT-prosessin jälkeen keskusteluyhteyden tärkeyttä ja avoimen viestinnän ja vuorovaikutuksen roolia on edelleen korostettu. Tavoite- ja kehityskeskustelujen työkaluna käytettiin Osaava-järjestelmää. Osaava tukee omasta työstä ja sen tavoitteista keskustelua matalalla kynnyksellä.

Työtyytyväisyyskysely tehtiin valtionhallinnon yhteistä työkalua hyödyntäen joulukuussa. Työtyytyväisyyden kokonaisindeksi 3,42 laski vuoden 2019 tasolle. Edellisen kerran työtyytyväisyyskysely toteutettiin vuonna 2021, jolloin kokonaisindeksi oli 3,61. Toimipaikoissa järjestettiin pienimuotoisia virkistystilaisuuksia.

Johtaminen

Kansallisarkiston johtaminen perustuu strategisten tavoitteiden toteuttamiseen, osaamisalueiden tulossopimuksessa määriteltujen tulostavoitteiden toteuttamiseen ja uuden organisaation toiminnan vakiinnuttamiseen. Johtamisessa tavoiteltiin ratkaisukeskeisyyttä, ennakointia ja tietoperusteisuutta. Tavoitteena oli henkilöstön luottamuksen, tuloksellisuuden ja toimeenpanon vahvistaminen.

Johtamisen keskeisiä teemoja olivat myös yhdessä tekeminen, digitaalisuus, asiakaslähtöisyys ja kestävä kehitys. Avointa, innovatiivista ja kokeilevaa toimintakulttuuria on pyritty edistämään. Henkilöstön hyvinvointiin ja työkykyyn on kiinnitetty paljon huomiota.

Uudistetussa organisaatiossa esihenkilöille on varattu enemmän aikaa toimia esihenkilöroolissa. Kansallisarkistossa järjestettiin ensimmäiset esihenkilöpäivät lokakuussa 2023 Mikkeliissä. Tavoitteena oli vahvistaa esihenkilöiden roolia ja asemaa, parantaa keskinäistä vuorovaikutusta ja kasvattaa luottamusta.

Oppiminen

Kertomusvuonna määritettiin ydinosamiset ja nämä purettiin tiimikohtaisissa osaamiskeskusteluissa käsitellyiksi osaamistarpeiksi. Tätä kautta voidaan hahmottaa tiimeittäin ja toisaalta myös koko organisaation tasolla osaamisen kehittämisen tarpeita ja laatia osaamisen keittämälle suunnitelmia.

Kirjanpidon mukaan henkilöstökoulutukseen käytettiin vuonna 2023 keskimäärin 1,9 työpäivä/HTV. Taulukossa 5 on kuvattu henkilöstötilinpäätöksen tunnusluvut.

Taulukko 5. Henkilöstötilinpäätöksen tunnusluvut.

Rakenne	2021	2022	2023	Muutos %
1. Henkilöstöresurssit				
henkilöstömäärä	236,0	224,0	210,0	-6,3
henkilöstömäärä, naiset	133,0	122,0	117,0	-4,1
henkilöstömäärä, miehet	103,0	102,0	93,0	-8,8
henkilötyövuodet	223,9	229,8	207,5	-9,7
keski-ikä	47,4	47,2	46,3	-1,9
keski-ikä, naiset	49,0	49,0	47,8	-2,5
keski-ikä, miehet	45,2	44,9	44,3	-1,3
henkilöstömäärät ikäluokittain				
15-24	3,0	2,0	4,0	100,0
25-34	36,0	40,0	39,0	-2,5
35-44	57,0	49,0	53,0	8,2
45-54	62,0	61,0	55,0	-9,8
55-64	72,0	67,0	57,0	-14,9
65-	6,0	5,0	2,0	-60,0
koulutustasoindeksi	5,6	5,9	6,0	1,2
koulutustasoindeksi, naiset	5,6	5,9	6,0	1,0
koulutustasoindeksi, miehet	5,6	5,8	5,9	1,6
vakinaiset	163,0	156,0	138,0	-11,5
vakinaiset naiset	95,0	89,0	77,0	-13,5
vakinaiset miehet	68,0	67,0	61,0	-9,0
määräaikaiset (sis.työllistetyt)	73,0	68,0	72,0	5,9
määräaikaiset naiset	38,0	33,0	40,0	21,2
määräaikaiset miehet	35,0	35,0	32,0	-8,6
kokoaikaiset	227,0	210,0	199,0	-5,2
kokoaikaiset naiset	127,0	113,0	110,0	-2,7
kokoaikaiset miehet	100,0	97,0	89,0	-8,2
osa-aikaiset	9,0	14,0	11,0	-21,4
osa-aikaiset naiset	6,0	9,0	7,0	-22,2
osa-aikaiset miehet	3,0	5,0	4,0	-20,0
säännöllisenä työaikana tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuositöajasta, %	82,7	80,6	81,2	0,7
palkkasumma, €/vuosi	9 685 192,9	10 066 712,5	10 028 544,6	-0,4
josta johdon palkkasumma, €/vuosi	388 580,3	322 266,7	384 803,4	19,4
tulosperusteiset lisät, €/vuosi				
josta johdon tulosperusteiset lisät, €/vuosi				
luontoisetuudet, €/vuosi	720,0	650,6	480,0	-26,2
josta johdon luontoisetuudet, €/vuosi	480,0	410,6	480,0	16,9
henkilösivukulut, €/vuosi	1 834 721,6	1 887 643,8	1 810 552,1	-4,1
josta eläkekulut, €/vuosi	1 718 959,0	1 813 094,7	1 740 530,2	-4,0
kokonaistyövoimakustannukset, €/vuosi	11 733 792,6	12 129 289,3	12 111 704,8	-0,1
tehdyn työajan palkat,% osuus palkkasummasta	78,5	75,5	76,5	1,5
välilliset työvoimakustannukset, €/vuosi	4 128 033,4	4 533 818,4	4 434 874,0	-2,2
ja niiden % osuus tehdyn työajan palkoista	54,3	59,7	57,8	-3,2
Henkilötyövuoden hinta	52 410,5	52 776,9	58 368,4	10,6
2. Työhyvinvointi				
Kokonaistyytyväisyysindeksi				
lähtövaihtuvuus %	2,5	9,4		-100,0
tulovaihtuvuus %	3,5	1,3	6,0	349,4
työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen, % henkilöstöstä				
sairauspoissaolot, työpäivää/htv	5,9	9,5	9,3	-2,2
Sairautapauksien lkm	338,0	561,0	383,0	-31,7
3. Henkilöstöinvestoinnit				
työtyytyväisyyden edistäminen, €/htv	196,3	422,4	301,1	-28,7
työkunnan edistäminen, €/htv	11,7	98,8	4,9	-95,0
koulutus ja kehittäminen, työpäivää/htv	0,7	1,8	1,8	-1,1
koulutus ja kehittäminen, €/htv	548,5	649,2	1 033,8	59,2
työterveyshuolto, €/htv	340,7	398,3	440,9	10,7
henkilöstöinvestoinnit yhteensä, €/htv	1 097,2	1 568,7	1 780,7	13,5

TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Kansallisarkiston kokonaisrahoitus vuonna 2023 oli 29,9 miljoonaa euroa. Toimintamenojen osuus oli 23,4 miljoonaa euroa ja valtionapuarkistoille jaettavien siirtomenojen 5,6 miljoonaa euroa. Rahoitus sisälsi vuodelta 2022 siirtyneitä määrärahoja yhteensä 1,7 miljoonaa euroa. Yhteenvedo rahoituksen rakenteesta on taulukossa 7.

1.1.9. Rahoituksen rakenne

Kansallisarkiston rahoitus koostuu pääosin talousarviorahoituksesta. Toimintamenomomentti on nettobudjetoitu. Toimintamenojen osuus (25,1 milj. euroa) vuoden 2023 kokonaisrahoituksesta oli 79,5 %. Toimintamenoihin sisältyi noin 1,5 milj. euroa momentilta 28.70.20 talousarviossa siirrettyä rahoitusta sähköisen arkistoinnin tuottavuushankkeeseen. Vuoden 2023 toisessa lisätalousarviossa Kansallisarkistolle myönnettiin 389 000 euroa palkkauksen tarkistuksiin. Toimintamenorahoitus ilman siirtyviä eriä kasvoi 3,3 milj. euroa.

Muuta talousarviorahoitusta Kansallisarkistolla oli yhteensä 0,8 milj. euroa. Vuoden 2023 talousarviossa valtioneuvoston kanslian toimintamenoista momentilta 23.01.01. Kansallisarkistolle kohdistettiin Suomalaisten vaiheet Venäjällä vuoden 1917 lokakuun vallankumouksen jälkeeseen -tutkimushankkeeseen 400 000 €.

Valtiovarainministeriö myönsi arviomäärärahamomentilta 28.60.02. (Erikseen budjetoidut henkilöstömenot) 212 218 euroa muutosturvakorvausta Kansallisarkiston enintään 30 henkilölle maksamista irtisanoutumiskorvauksista aiheutuneista kustannuksista, irtisanotuille henkilöille valmennukseen tai koulutukseen osallistumisesta sekä työterveydenhuollon palveluista aiheutuneisiin kustannuksiin.

Kansallisarkisto sai arviomäärärahamomentilta 29.40.53. (Tiedepoliittisten tavoitteiden edistäminen) 50 000 euroa digitaalisten aineistojen hankintaan ulkomailta tutkimuskäyttöön. Määrärahan käyttötarkoitukseen saatiin muutos niin, että määrärahaa sai käyttää myös arkistoaineistoihin liittyvien työkorvaustöiden teettämiseen. Kansallisarkisto sai kyseiseltä arviomäärärahamomentilta 38 100 euroa UNESCO Maailman muisti -ohjelman kansallisen komitean toimintaan.

Työ- ja elinkeinoministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokista työllistettävien palkkauksiin tarkoitetuilta momenteilta 32.30.51.07., 33.20.50.01 ja 33.20.52.01. maksettiin työllisyysvaroin palkattujen henkilöiden palkkakuluja yhteensä 91 470 euroa.

Siirtomenot 5,6 milj. euroa koostuu yksityisarkistojen valtionapuihin myönnetystä rahoituksesta, joka myönnettiin arviomäärärahamomentilta 29.40.53 (Tiedepoliittisten tavoitteiden edistäminen). Käytettävissä ollut valtionapu jaettiin kokonaisuudessaan.

Rahoituksen rakenne	Edelliseltä vuodelta siirtyneet määrärahat	Vuoden 2023 määrärahat (TA+LTA)	Vuoden 2023 määrärahat yhteensä	Toteuma 2023	Vuodelle 2024 siirtyvä
Toimintamenot	1 665 690	23 444 000	25 109 690	21 085 378	4 024 312
Muu talousarviorahoitus					
Valtioneuvoston kanslian toimintamenot	66 335	400 000	466 335	466 335	0
Erikseen budjetoidut henkilöstömenot	0	212 218	212 218	212 218	0
Palkkatuetty työ, valtionhallinto (TEM)	0	66 557	66 557	66 557	0
Palkkatuetty työ, valtionhallinto (STM)	0	24 913	24 913	24 913	0
Tiedepoliittisten tavoitteiden edistäminen		88 100	88 100	87 108	
Siirtomenot					
Tiedepoliittisten tavoitteiden edistäminen	0	5 633 000	5 633 000	5 633 000	0
Yhteensä	1 732 025	29 868 788	31 600 813	27 575 509	4 024 312

Vuoden 2023 II lisätalousarviossa myönnettiin toimintamenomomentille 389 000 euron lisäys, joka perustui palkkausten tarkistuksiin.

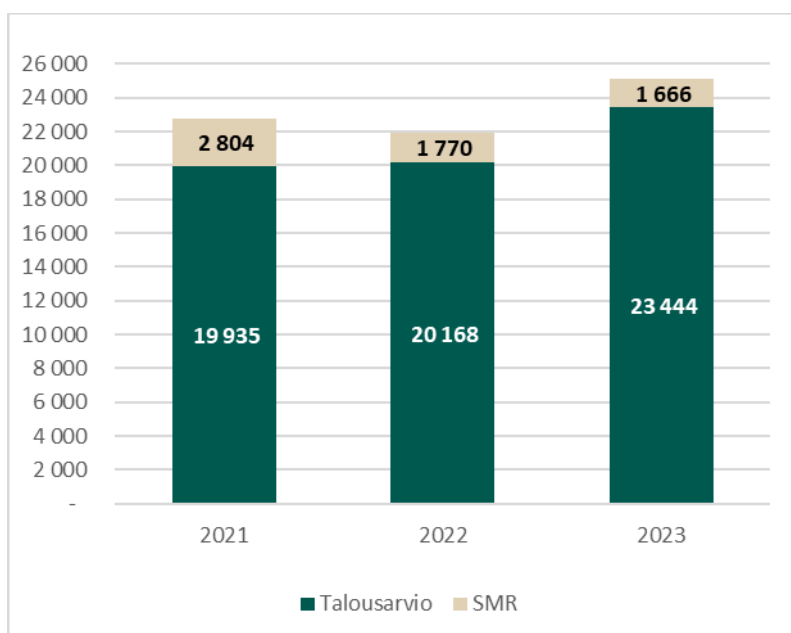
Taulukko 6. Kansallisarkiston rahoituksen rakenne 2023.

1.1.10. Talousarvion toteutuminen

Kansallisarkistolle myönnettiin vuoden 2023 talousarviossa toimintamenoja noin 23,1 milj. euroa. Lisäksi käytössä oli edelliseltä vuodelta siirtyneitä määrärahoja noin 1,7 milj. euroa. Vuoden toisessa lisätalousarviossa Kansallisarkistolle myönnettiin 389 000 euron lisäys palkkauksen tarkistuksiin. Kaiken kaikkiaan toimintamenoja oli käytettävissä vuonna 2023 yhteensä noin 25,1 milj. euroa.

Toimintamenojen kokonaiskäyttö oli noin 21,1 milj. euroa ja vuodelle 2024 siirtyi noin 4,0 milj. euroa. Toimintamenojen bruttotulot olivat 2,9 milj. euroa. Kasvu edelliseen vuoteen oli noin 0,2 milj. euroa.

Kansallisarkistolle arviomäärärahoina UNESCO Maailman muisti -ohjelman kansallisen komitean toimintamenoista jäi käyttämättä 991,76 euroa. Valtioneuvoston kanslian toimintamenoista Kansallisarkistolle myönnettyt Suomalaisten vaiheet Venäjällä vuoden 1917 lokakuun vallankumouksen jälkeen -tutkimushankkeeseen vuodelle 2023 kohdistetut määrärahat käytettiin kokonaan.

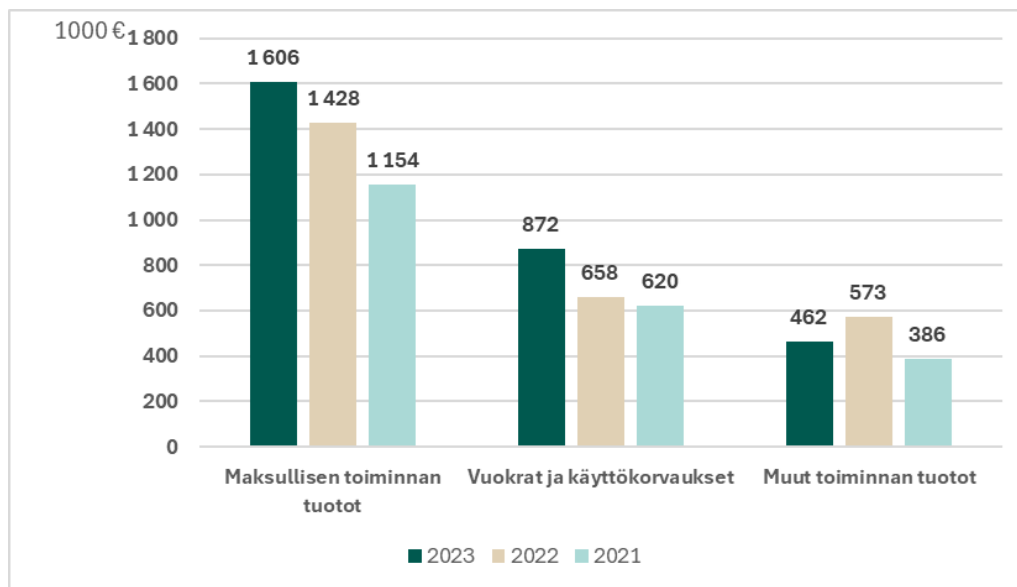

Kuva 17. Toimintamenojen ja siirtyvän erän kehitys vuosina 2021–2023.

1.1.11. Tuotto- ja kululaskelma

Toiminnan tuotot

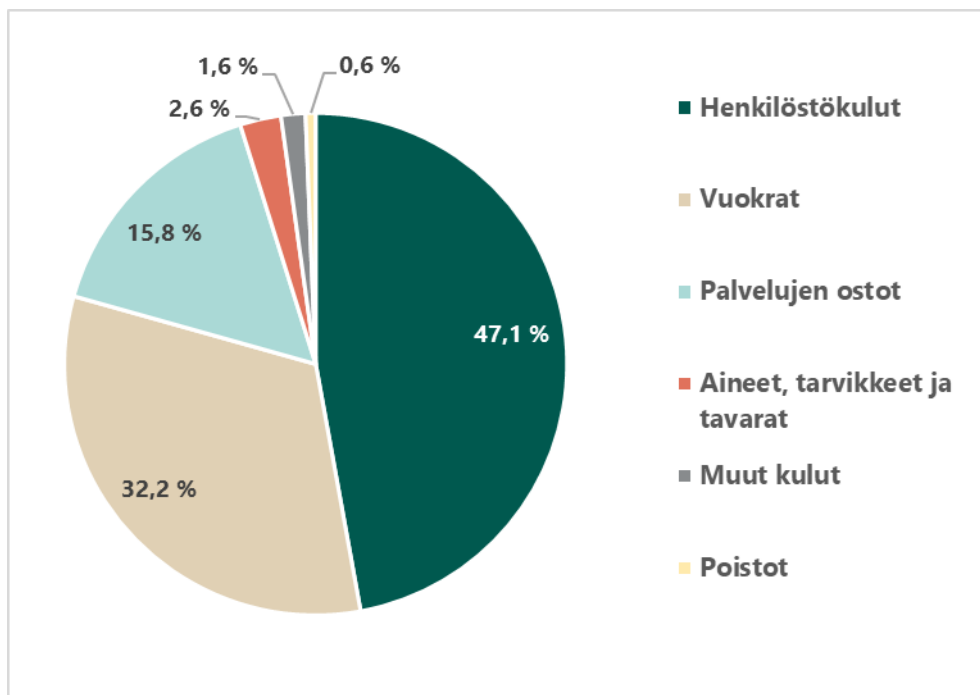
Toiminnan kokonaistuotot olivat kertomusvuonna 2,9 milj. euroa (2022: 2,7 milj.€, 2021: 2,2 milj. €) ja ne nousivat edellisestä vuodesta noin 0,2 milj. euroa. Toiminnan tuotoista maksullisen toiminnan tuottoja oli 1,6 milj. euroa (2022: 1,4 milj. €, 2021: 1,2 milj. €), vuokra- ja käyttökorvauksia oli noin 0,9 milj. euroa (2022: 0,7 milj. €, 2021: 0,6 milj. €) ja muita toiminnan tuottoja noin 0,5 milj. € (2022: 0,6 milj. €, 2021: 0,4 milj. €). Maksullisen toiminnan tuotot olivat yli puolet kokonaistuotoista. Tilikauden aikana tileistä on poistettu saatavia 1 777 euroa. Kuvassa 10 on esitetty toiminnan tuottojen kehitys vuosina 2021–2023.

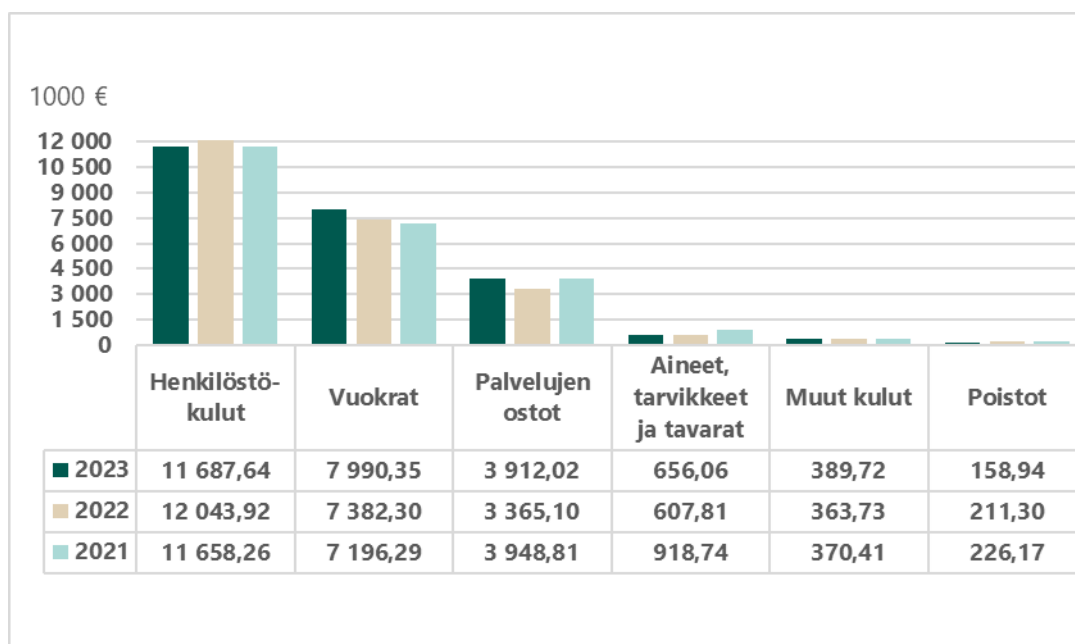
Kuva 18. Toiminnan tuottojen kehitys vuosina 2021–2023.

Toiminnan kulut

Toiminnan kulut olivat kertomusvuonna yhteensä noin 24,0 milj. euroa (2022: 24,0 milj. €, 2021: 24,3 milj. €). Toiminnan kuluista 47,1 % muodostuu henkilöstökuluista (11,7 milj. euroa). Vuokrat (n. 8 milj. euroa) oli toiseksi suurin kuluerä 32,2 %:n osuudella. Kuvassa 11 on kuvattu toiminnan kulujen jakauma vuonna 2023 ja kuvassa 12 toiminnan kulujen kehitys vuosina 2021–2023.

Kuva 19. Toiminnan kulujen jakauma 2023.

Kuva 20. Toiminnan kulujen kehitys 2021–2023.

Vuoteen 2022 verrattuna kulut nousivat kokonaisuudessaan 3,4 %. Nousu kohdistui kaikkiin muihin kuluryhmiin noin 8 %, paitsi henkilöstökuluihin ja poistoihin, jotka laskivat hieman edellisestä vuodesta. Suurin nousu (16 %) oli Palvelujen ostot -kuluryhmässä. Taulukossa 8 on kuvattu toiminnan kulujen muutos vuosien 2022 ja 2023 välillä.

Taulukko 7 Toiminnan kulut vuosina 2022–2023 ja niiden muutos.

Toiminnan kulut (1 000 €)	2023	2022	Muutos €	Muutos %
Henkilöstökulut	11 688	12 044	-356	-3,0 %
Vuokrat	7 990	7 382	608	8,2 %
Palvelujen ostot	3 912	3 365	547	16,3 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	656	608	48	7,9 %
Muut kulut	390	364	26	7,1 %
Poistot	159	211	-52	-24,8 %
Yhteensä	24 795	23 974	821	3,4 %

Rahoitustuotot koostuivat saamisista perittävistä koroista ja rahoituskulut viivästyskoroista ja -maksuista. Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä tilivuoden aikana oli 5 089,70 euroa, kun vuoden 2022 vastaava luku oli 5643,41 euroa. Kansallisarkiston kulujäämä oli 30,1 milj. euroa (2022: 29,3 milj. €, 2021: 30,3 milj. €) ja nousi edellisestä vuodesta noin 0,8 milj. euroa. Merkittävä osuus kulujäämän noususta kohdistui toiminnan kuluihin.

1.1.1. Tase

Taseen loppusumma laski 146 137,45 euroa edellisvuoteen verrattuna ja oli 2,2 milj. euroa (2022: 2,3 milj. euroa). Merkittävimmät muutokset kohdistuivat lyhytaikaisiin saamisiin, jotka laskivat 72 593,22 euroa.

Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat laskivat selvästi. Suurin muutos oli käteiskassoista ja käteisen vastaanottamisesta luopuminen.

Oma pääoma koostuu valtion pääomasta ja lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta. Oma pääoma laski noin 0,2 milj. euroa ja vieras pääoma 4 000 euroa. Vieraan pääoman muutokset olivat pääomaerittäin melko pieniä. Suurin muutos kohdistui ostovelkoihin, jotka nousivat 0,1 milj. euroa. Vastaavasti siirtovelat laskivat 0,1 milj. euroa. Siirtovelkojen merkittävimpana yksittäisenä eränä on lomapalkkavelka.

SISÄISEN VALVONNAN ARVIOINTI- JA VAHVISTUSLAUSUMA

Kansallisarkiston johto on valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 24 b §:n mukaisesti vastuussa viraston sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riittävyydestä. Sisäisen valvonnan on käsitettävä viraston talouden ja toiminnan laajuuteen ja sisältöön sekä niihin liittyviin riskeihin nähden asianmukaiset menettelyt, jotka varmistavat:

1. Kansallisarkiston talouden ja toiminnan lainmukaisuuden ja tuloksellisuuden;
2. Kansallisarkiston hallussa olevien varojen ja omaisuuden turvaamisen; ja
3. Kansallisarkiston johtamisen ja ulkoisen ohjauksen edellyttämät oikeat ja riittävät tiedot viraston taloudesta ja toiminnasta.

Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan vastuista määrätään Kansallisarkiston taloussäännössä ja sen nojalla annettavissa tarkentavissa määräyksissä. Sisäistä valvontaa toteutetaan myös erityisesti johdon viikkopalaverissa, osaamisalueiden johtamisrakenteissa, toimintojen ja tuotteiden kvartaaliraportoinnissa sekä riskienhallinnan prosessissa. Kansallisarkistossa on pääjohtajan alaisuudessa toimiva sisäinen tarkastus, jonka toiminnasta määrätään sisäisen tarkastuksen ohjesäännössä.

Kansallisarkiston organisaatiota ja johtamisjärjestelmää on kehitetty vuonna 2023 voimakkaasti. Organisaatio uudistettiin kokonaisuudessaan vuoden 2023 alusta. Kansallisarkiston ylin johto on seurannut uudistuksen vaikutuksia sekä reagoinut saatuun palautteeseen ja havaittuihin muutostarpeisiin läpi vuoden. Tuotteiden ohjausmallia kehitettiin edelleen ja ohjausmallin soveltamisalaa laajennettiin vuonna 2023. Tiedon hyödyntämistä johtamisessa edistettiin osana uuden organisaatio ja siihen liittyvien toimintatapojen käyttöönottoa.

Kansallisarkiston osaamisalueiden tavoitteet on johdettu viraston tulossopimuksesta, valtion yleisistä strategioista ja Kansallisarkiston strategiasta. Henkilöstön henkilökohtaiset tavoitteet perustuvat osaamisalueiden ja niiden alaisten toimintojen ja tuotteiden tavoitteisiin. Tulostavoitteiden toteutumista seurataan jatkuvan keskustelun periaatteiden mukaisesti hyödyntäen Osaava-järjestelmää. Vuonna 2022 aloitettua toimintojen ja tuotteiden kvartaaliraportointia jatkettiin ja kehitettiin. Raportointi perustuu toimintojen tavoitteisiin. Kvartaaliraportointia kehitetään edelleen vuonna 2024. Myös viraston toiminnan mittarit ja niiden seurantaprosessi uudistettiin kertomusvuonna.

Hyvän hallinnon mukaisen avoimen ja vuorovaikutteisen toimintakulttuurin luominen on tuloksellisen toiminnan ohella ollut vuoden keskeinen tavoite, jota on edistetty monilla koko henkilöstöön ja erityisesti esihenkilöihin kohdistuneilla toimenpiteillä. Osaamisen kehittämiseen on kiinnitetty erityistä huomiota niin asiantuntija kuin esihenkilötasolla. Henkilöstön rekrytointi on perustunut strategiseen henkilöstösuunnitteluun.

Kertomusvuonna otettiin käyttöön ERM-riskienhallintajärjestelmä kaikissa toiminnoissa ja tuotteissa. Tietoturvapääällikkö vastaa riskienhallinnasta ja raportoinnista johdolle. Vuonna 2024 riskienhallinta pyritään integroimaan entistä paremmin arjen johtamiseen ja kvartaaliraportointiin.

Kansallisarkiston riskienhallinnassa havaitut keskeisimmät kehittämiskohteet liittyvät tietoturvan varmistamiseen, organisaatiokulttuurin kehittämiseen sekä henkilöstön osaamiseen ja

hyvinvointiin. Tiedon monipuolinen ja mahdollisimman ajantasainen hyödyntäminen johtamisessa ja toiminnassa vaatii edelleen kehittämistyötä.

Sisäinen tarkastus organisoitiin uudestaan kertomusvuonna. Sisäisestä tarkastuksesta vastaa Kansallisarkiston juristi. Kertomusvuonna tarkastettiin tuotehallinnan prosesseja. Tarkastuksen toteutti KPMG Oy Ab. Tarkastuksen tavoitteena oli arvioida tuotehallinnan toimintamallien suhdetta toimintaan erityisesti vastuiden ja asioiden etenemisen näkökulmasta. Arvioitava tuote oli aineistojen haku- ja käyttö- sekä asiointipalvelu Astia, joka on väylä kaikkeen Kansallisarkiston tietoaaineistoon niin tutkija-, kansalais- kuin viranomaisasiakkaille.

Tarkastuksessa tehtyjen havaintojen perusteella annettiin suosituksia koskien strategista ohjausta tuotteiden kehitystyössä, tuotehallinnan ohjausryhmätyöskentelyä ja tuoteomistajan roolia tuotehallinnassa sekä tietoturvan huomioimista Astian tuotehallinnassa. Lisäksi suositukset koskivat tuotehallinnan strategista seuranta- ja raportointia johtoryhmälle, asiakastarpeiden huomioimista kehittämissä sekä sovellusten dokumentaatiota. Annettujen suositusten perusteella laadittiin johdon toimenpidesuunnitelma toteutusaikatauluineen. Toimenpidesuunnitelman kehittämistavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti johtoryhmässä.

Sisäisen valvonnan arvioidaan järjestetyn Kansallisarkiston toiminnan laajuuteen ja laatuun sekä niihin liittyviin riskeihin nähden pääosin asianmukaisesti.

ARVIOINTIEN TULOKSET

Kertomusvuonna ei toteutettu erillisiä arviointeja.

YHTEENVETO HAVAITUISTA VÄÄRINKÄYTÖKSISTÄ

1.1.2. Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot

Kansallisarkistossa ei tilikaudella 2023 ole havaittu väärinkäytöksiä, eikä EU-rahoitusta koskevia säännönvastaisuusilmoituksia ole tehty.

1.1.3. Väärinkäytösepäilyjen ilmoituskanavan kautta tulleita ilmoituksia koskevat yhteenvetotiedot

Väärinkäytösepäilyjen ilmoituskanava otettiin käyttöön tilikaudella 2023. Ilmoituskanavaan ei tullut yhtään ilmoitusta.

1.1.4. Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot

Kansallisarkistolla ei ollut takaisinperittävää.

2. KANSALLISARKISTON TALOUSARVION TOTEUMALASKELMA

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi		Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2023	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteuma %	
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	122 404,64	150 214	150 214,21	0,00	100	
11.04.01.	Arvonlisävero	122 404,64	150 214	150 214,21	0,00	100	
12.	Sekalaiset tulot	7 960,94	6 794	6 793,93	0,00	100	
12.29.99.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot	7 960,94	1 383	1 382,65	0,00	100	
12.39.10.	Muut sekalaiset tulot		5 411	5 411,28	0,00	100	
Tuloarviotilit yhteensä		130 365,58	157 008	157 008,14	0,00	100	

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös2022	Talousarvio2023(TA + LTA:t)	Talousarvion 2023 määrärahojen		Tilinpäätös2023	VertailuTalousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot				
			käyttö vuonna 2023	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuodeltä siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2023	Käyttö vuonna 2023 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle	
23.	Valtioneuvoston kanslia	400 440,78	400 616	400 616,44	400 616,44	0,00	66 334,83	466 334,83	466 334,83	0,00	
23.01.01.	Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	400 000,00	400 000	400 000,00	400 000,00	0,00	66 334,83	466 334,83	466 334,83	0,00	
23.01.29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	440,78	616	616,44	616,44	0,00					
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	0,00	220 115	220 115,34	220 115,34	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
28.01.29.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	0,00	7 897	7 897,34	7 897,34	0,00					
28.60.02.	Erikseen budjetoidut henkilöstömenot (arviomääräraha)		212 218	212 218,00	212 218,00	0,00					
29.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	28 302 588,21	31 899 027	27 873 723,42	4 024 312,12	31 898 035,54	991,76	1 665 689,86	25 109 689,86	21 085 377,74	4 024 312,12
29.01.29.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	2 466 789,75	2 733 927	2 733 927,30	2 733 927,30	0,00					
29.40.02.	Kansallisarkiston toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	20 168 000,00	23 444 000	19 419 687,88	4 024 312,12	23 444 000,00	0,00	1 665 689,86	25 109 689,86	21 085 377,74	4 024 312,12
29.40.53.	Rahapelitoiminnan tuotot tieteen edistämiseen (arviomääräraha)	5 667 798,46	5 721 100	5 720 108,24		5 720 108,24	991,76				
	29.40.53.02. Tiedepoliittisten tavoitteiden edistäminen	5 667 798,46	5 721 100	5 720 108,24		5 720 108,24	991,76				
32.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	242 656,18	66 557	66 557,22	66 557,22	0,00	0,00	66 557,22	66 557,22		0,00
32.30.51.	Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)	242 656,18	66 557	66 557,22		66 557,22	0,00		66 557,22	66 557,22	0,00

	32.30.51.07. Palkka- tuettu työ, valtionhallinto (KPY)	242 656,18	66 557	66 557,22	66 557,22	0,00		66 557,22	66 557,22	0,00	
33.	Sosiaali- ja terveystoimi- ministeriön hallinnonala	85 466,18	24 913	24 912,84	24 912,84	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
33.20.50.	Valtionosuus työttö- myysetuuksien ansiotur- vasta ja vuorottelukor- vauksesta (arviomäärä- raha)	69 779,33	17 164	17 163,89	17 163,89	0,00					
	33.20.50.01. Palkka- tuettu työ, valtionhallinto	69 779,33	17 164	17 163,89	17 163,89	0,00					
33.20.52.	Valtionosuus työttö- myysetuuksien perus- turvasta (nettob) (ar- viomääräraha)	15 686,85	7 749	7 748,95	7 748,95	0,00					
	33.20.52.01. Palkka- tuettu työ, valtionhallinto	15 686,85	7 749	7 748,95	7 748,95	0,00					
Määrärahatilit yhteensä		29 031 151,35	32 611 229	28 585 925,26	4 024 312,12	32 610 237,38	991,76	1 732 024,69	25 642 581,91	21 618 269,79	4 024 312,12

Kansallisarkiston talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Kansallisarkistolla ei ole esitettävää liitteellä valtuudet.

3. KANSALLISARKISTON TUOTTO- JA KULULASKELMA

	1.1.2023-31.12.2023	1.1.2022-31.12.2022
TOIMINNAN TUOTOT		
Maksullisen toiminnan tuotot	1 606 496,30	1 428 045,10
Vuokrat ja käyttökorvaukset	871 722,33	657 739,56
Muut toiminnan tuotot	<u>461 684,23</u>	<u>573 333,40</u>
	2 939 902,86	2 659 118,06
TOIMINNAN KULUT		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	656 056,99	607 810,82
Henkilöstökulut	11 687 640,62	12 043 917,53
Vuokrat	7 990 350,34	7 382 302,28
Palvelujen ostot	3 912 021,02	3 365 102,45
Muut kulut	389 718,79	363 727,65
Poistot	<u>158 942,82</u>	<u>211 304,74</u>
	<u>-24 794 730,58</u>	<u>-23 974 165,47</u>
JÄÄMÄ I	-21 854 827,72	-21 315 047,41
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT		

Rahoitustuotot	5 222,51		5 692,91	
Rahoituskulut	<u>-132,81</u>	5 089,70	<u>-49,50</u>	5 643,41
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>1 251,73</u>	<u>1 251,73</u>
JÄÄMÄ II		-21 849 738,02		-21 308 152,27
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	<u>-5 633 000,00</u>	<u>-5 633 000,00</u>	<u>-5 633 000,00</u>	<u>-5 633 000,00</u>
JÄÄMÄ III		-27 482 738,02		-26 941 152,27
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Perityt arvonlisäverot	150 214,21		122 404,64	
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-2 743 916,26</u>	<u>-2 593 702,05</u>	<u>-2 468 320,41</u>	<u>-2 345 915,77</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		<u>-30 076 440,07</u>		<u>-29 287 068,04</u>

4. KANSALLISARKISTON TASE

	31.12.2023		31.12.2022	
VASTAAVAA				
KANSALLISOMAIKUUS				
Muu kansallisuusomaisuus	435 510,92	435 510,92	435 510,92	435 510,92
KANSALLISOMAIKUUS YHTEENSÄ		435 510,92		435 510,92
KÄYTTÖOMAIKUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Aineettomat oikeudet	5 002,50	5 002,50	17 008,50	17 008,50
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Koneet ja laitteet	289 469,57		347 117,36	
Muut aineelliset hyödykkeet	2 176,23	291 645,80	2 176,23	349 293,59
KÄYTTÖOMAIKUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ		296 648,30		366 302,09
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAIKUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	1 233 697,32		1 277 692,04	
Siirtosaamiset	200 056,89		240 577,33	
Muut lyhytaikaiset saamiset	12 837,18	1 446 591,39	915,24	1 519 184,61
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Kassatilit	0,00		3 867,40	
Kirjanpitoyksikön tulotilit	0,00		13,50	
Kirjanpitoyksikön menotilit	-228,04	-228,04	-218,50	3 662,40
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAIKUUS YHTEENSÄ		1 446 363,35		1 522 847,01
VASTAAVAA YHTEENSÄ		2 178 522,57		2 324 660,02

	31.12.2023		31.12.2022	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma 1.1.1998	-479 648,35		-479 648,35	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-553 125,46		-1 213 492,21	
Pääoman siirrot	29 926 301,90		29 947 434,79	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	-30 076 440,07	-1 182 911,98	-29 287 068,04	-1 032 773,81

VIERAS PÄÄOMA

LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA

Saadut ennakot	44 646,08		64 046,92	
Ostovelat	907 572,48		770 278,50	
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	205 981,11		202 839,43	
Edelleen tilitettävät erät	241 039,47		253 491,06	
Siirtovelat	1 961 804,11		2 066 275,58	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>391,30</u>	<u>3 361 434,55</u>	<u>502,34</u>	<u>3 357 433,83</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		3 361 434,55		3 357 433,83
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>2 178 522,57</u>		<u>2 324 660,02</u>

5. LIITETIEDOT

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

- 1) Budjetointia koskevat muutokset ja muutosten tärkeimmät vaikutukset talousarvion toteutusalaskelmaan, tuotto- ja kululaskelmaan ja taseeseen sekä niiden vertailtavuuteen:

Valtiovarainministeriö myönsi Kansallisarkistolle muutosturvakorvausta 212 218 euroa.

- 2) Valuuttakurssi, jota on käytetty muunnettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä muut vastuusitoumukset suomen rahaksi

Kirjanpitoyksiköllä ei ollut ulkomaan rahan määräisiä saamisia tai velkoja vuoden vaihteessa.

- 3) Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja -menetelmät sekä erityisesti niissä tapahtuneiden muutosten vaikutukset tilikauden tuotto- ja kulujäämään sekä taseessa ilmoitettavien erien muodostumiseen:

Omaisuus on arvostettu tilinpäätöksen laadintaa koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Suunnitelman mukaiset poistot on Kansallisarkistossa laskettu yhdenmukaisin periaatein, säännösten ja määräysten mukaisesti.

- 4) Aikaisempiin vuosiin kohdistuvat tuotot ja kulut, talousarviotulot ja menot sekä virheiden korjaukset.

Kirjanpitoyksiköllä ei ole ilmoitettavaa.

- 5) Selvitys edellistä vuotta koskevista tiedoista, jos ne eivät ole vertailukelpoisia tilinpäätösvuoden tietojen kanssa:

Kansallisarkistossa käytiin vuoden 2022 lopulla muutosneuvottelut. Niiden tuloksena irtisanoittiin 18 henkilöä.

Kansallisarkisto luopui 30.6.2023 Kirkkokadun toimipisteestä.

Kansallisarkisto luopui käteiskassoista 1.7.2023 lukien.

- 6) Selvitys tilinpäätösvuoden jälkeisistä olennaisimmista tapahtumista siltä osin kuin niitä ei ilmoiteta toimintakertomuksessa.

Varainhoitovuoden jälkeen ei ole tapahtunut sellaisia olennaisia muutoksia, jotka vaikuttaisivat laatimiseen tai tilinpäätösten vertailtavuuteen.

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 2: Netoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2023 määrärahojen		Tilinpäätös 2023	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2023	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2023	Käyttö vuonna 2023 (pl. peruutuk- set)	Siirretty seuraavalle vuodelle
23.01.01. Valtioneuvoston kanslian toiminta- menot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	Bruttome- not	400 000,00		400 000,00		400 000,00				466 334,83	
	Bruttotulot	0,00									
	Nettome- not	400 000,00	400 000	400 000,00		400 000,00	0,00	66 334,83	466 334,83	466 334,83	0,00
29.40.02. Kansallisarkiston toimintamenot (net- tob) (siirtomäärä- raha 2 v)	Bruttome- not	22 826 101,76		22 359 401,97		26 383 714,09				24 025 091,83	
	Bruttotulot	2 658 101,76		2 939 714,09		2 939 714,09				2 939 714,09	
	Nettome- not	20 168 000,00	23 444 000	19 419 687,88	4 024 312,12	23 444 000,00	0,00	1 665 689,86	25 109 689,86	21 085 377,74	4 024 312,12
33.20.52. Valtionosuus työttö- myysetuuksien pe- rusturvasta (nettob) (arviomääräraha)	Bruttome- not	15 686,85		7 748,95		7 748,95					
	Bruttotulot	0,00									
	Nettome- not	15 686,85	7 749	7 748,95		7 748,95	0,00				

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset
Kansallisarkistolla ei ole esitettävää liitteellä 3.

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat
Kansallisarkistolla ei ole esitettävää liitteellä 4.

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 5: Henkilöstökulujen erittely

	2023	2022
Henkilöstökulut	9 797 536,95	10 055 588,08
Palkat ja palkkiot	9 927 952,36	10 010 119,21
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Lomapalkkavelan muutos	-130 415,41	45 468,87
Henkilösivukulut	1 890 103,67	1 988 329,45
Eläkekulut	1 749 349,11	1 820 383,88
Muut henkilösivukulut	140 754,56	167 945,57
Yhteensä	11 687 640,62	12 043 917,53
Johdon palkat ja palkkiot, josta	567 239,39	332 070,85
- tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	480,00	650,55
Johto	480,00	550,55
Muu henkilöstö	0,00	100,00

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Kansallisarkistolla ei ole esitettävää liitteellä 6.

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Kansallisarkistolla ei ole esitettävää liitteellä 7.

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Kansallisarkistolla ei ole esitettävää liitteellä 8.

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat

Kansallisarkistolla ei ole esitettävää liitteellä 9.

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Kansallisarkistolla ei ole esitettävää liitteellä 10.

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Kansallisarkistolla ei ole esitettävää liitteellä 11.

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamenomäärärahat perusteella tehdyt tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset

€	Talousarvio-menot 2023	Määräraha- tarve 2024	Määräraha- tarve 2025	Määräraha- tarve 2026	Määräraha- tarve myöhemmin	Määräraha- tarve yhteensä
Tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset yhteensä	9 869 174,00	10 219 225,00	5 056,00	5 056,00		10 229 337,00
Muut monivuotiset vastuut yhteensä	9 869 174,00	10 219 225,00	5 056,00	5 056,00	0,00	10 229 337,00

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat
Kansallisarkistolla ei ole esitettävää liitteellä 13.

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 14: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat
Kansallisarkistolla ei ole esitettävää liitteellä 14.

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 15: Velan muutokset
Kansallisarkistolla ei ole esitettävää liitteellä 15.

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio
Kansallisarkistolla ei ole esitettävää liitteellä 16.

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot.
Kansallisarkistolla ei ole esitettävää liitteellä 17.

Kansallisarkiston tilinpäätöksen liite 18: Kilpailullisen toiminnan tuloslaskelma sekä kuvaus kustannuslaskennan periaatteista

TUOTOT	
Kilpailullisen toiminnan myyntituotot	150 224,27
Kilpailullisen toiminnan muut tuotot	215 756,72
Tuotot yhteensä	365 980,99
KOKONAISKUSTANNUKSET	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	18 731,38
Henkilöstökustannukset	178 600,01
Vuokrat	84 161,35
Palvelujen ostot	2 176,24
Muut erilliskustannukset	5 929,49
Erilliskustannukset yhteensä	289 598,47
Tukitoimintojen kustannukset	226 910,97
Poistot	3 670,25
Korot	256,31
Muut yhteiskustannukset	
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	230 837,53
Kokonaiskustannukset yhteensä	520 436,00
TULOS	-154 455,01
Käytetty MPL 7.1 §:n mukainen hintatuki	
TULOS HINTATUEN JÄLKEEN	-154 455,01
Käytettävissä ollut MPL 7.1 §:n mukainen hintatuki	

Kuvaus kustannuslaskennan periaatteista:

Kilpailullisen toiminnan myyntituotoilla tarkoitetaan kilpailulain 30d §:ssä tarkoitetusta kilpailullisesta toiminnasta saatavia maksullisen toiminnan tuottoja. Kilpailullisen toiminnan muut tuotot käsittävät kilpailulain 30d §:ssä tarkoitetusta kilpailullisesta toiminnasta saatavia vuokra- ja käyttökorvaustuottoja, maksullisen toiminnan käyttöomaisuuden myynnistä saatuja tuottoja, viivästyskorkoja, yms. eriä. Kansallisarkiston osalta kyseinen toiminta koskee viranomaisen vastuulla olevien aineistojen maksullista vastaanottoa ja siihen liittyviä erillispalveluja, joita ovat maksullinen aineiston esivalmistelu, maksullinen digitointi, maksullinen säilyttäminen, maksullinen tietopalvelu sekä maksullinen hävittäminen.

Kilpailulliseen toimintaan ei sisällytetä valtion budjettitalouden sisäistä myyntiä (Valtiontalouden tarkastusviraston huhtikuussa 2021 antama Kilpailulain toimeenpano -laillisuustarkastuskertomus).

Erilliskustannuksilla tarkoitetaan niitä kustannuksia, jotka ovat yksinomaan maksullisen/kilpailullisen toiminnan aiheuttamia.

Kansallisarkistossa tiedot kerätään suoraan toiminnoille kirjattujen kirjanpitoventien mukaisesti.

Yhteiskustannukset koostuvat tukitoimintojen kustannuksista sekä poistoista ja koroista, jotka lasketaan sekä vaihto- että käyttöomaisuudelle. Vaihto-omaisuuden korko lasketaan varastoon varainhoitovuoden aikana keskimäärin sidotulle pääomalle. Käyttöomaisuuden korko lasketaan käyttöomaisuuteen varainhoitovuoden aikana keskimäärin sidotulle pääomalle. Korkoprosenttina käytetään Valtiokonttorin vuosittain ilmoittamaa arvoa.

Kilpailullisen toiminnan erilliskustannuksiin sisältyvät maksullisessa säilytyksessä olevien aineistojen arkistotilojen vuokratannukset, jotka saadaan arkistotiloja koskevista kokonaisvuokramenoista erottamalla niistä maksullisen säilyttämisen osuus. Osuuskertomana käytetään maksullisessa säilytyksessä olevan aineiston hyllymetrimäärän osuutta kokonaishyllymetrimäärästä.

6. TOIMINTAKERTOMUSTA TÄYDENTÄVÄT LIITTEET

Toimintakertomuksen liite 1: Tulospittarit ja niiden toteutuminen

Mittari	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Tavoite 2023	Tavoitteen saavuttaminen 2023	Muutos pos/neg 2022
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus - Tulossopimuksen liite 1						
1.1: Digitoidun aineiston kokonaismäärä (milj. tiedostoa) [takautuva digitointi + massadigitointi, kertymä]	120,7	161,8	196,0	230,0	85 %	21 %
1.2: Massadigitoidun analogisen aineiston määrä (hm/v.)	1 892,3	1 951,4	1 538,0	1 500,0	103 %	-21 %
1.3: Takautuvan digitoinnin määrä (milj. tiedostoa/v.) *	7,8	15,1	15,1	7,0	216 %	0 %
1.4: Takautuvan digitoinnin valmistusaste (%) [lasketaan digitoitujen hm suhteessa säilytettävän aineiston määrään]	3,9 %	4,0 %	3,9 %	3,6 %	108 %	-3 %
1.5: Sähkösyntyisen viranomaisaineiston vastaanottomäärä (kpl/v.)	11,0	12,0	13,0	35,0	37 %	8 %
1.6: Seulontapäätökset (kpl/v.)	36,0	60,0	52,0	60,0	87 %	-13 %
2.1: Digitaalisen aineiston verkkokäyttö (milj. käyntikertaa/v.)	1,2	1,0	0,8	2,0	41 %	-20 %
2.2: Digitaalisen aineiston yksilöllisten käyttäjien määrä/v. (Matomon laskenta, Digitaaliarkiston kuukausittaisten kävijöiden vuosikeskiarvo) **	38 805	N/A	N/A	40 300	N/A	N/A
2.3: Astian yksilöllisten kävijöiden määrä/v. (Matomon laskenta, kuukausittaisten kävijöiden keskiarvo) Vertailtavuus päättynyt 2022	8 035	21 585	25 373	13 000	195 %	18 %
2.4: Sähköisen asioinnin osuus tietopyynnöistä (%)	78,0	77,0	81,0	80,0	101 %	5 %
2.5a: Tekstittämätön käsinkirjoitettu aineiston määrä (tiedostoa/a), HTR-tunnistettu määrä	855 021	1 550 000	1 015 000	1 000 000	102 %	-35 %
2.5b: Luotettavuuden mittaus sidosryhmätutkimuksella [T-Median ind. min-max 1-5]	3,61	N/A	3,69	3,50	105 %	N/A
3.1: Analogisten aineistojen kokonaismäärä (hkm)	237,0	239,2	239,8	225,5	106 %	0 %
3.2: Analogisten aineistojen kartunta, viranomaisaineistot (hkm/v.)	5,0	1,6	2,1	0,5	420 %	31 %
3.3: Yksityisarkistojen kartunta (siirtoja kpl/v.)	N/A	10,0	6,0	10,0	60 %	-40 %

Tuloksellisuus - Tulossopimuksen liite 2						
1.1: Tutkijajasiin toimitetut asiakirjayksiköt	43 628	47 748	41 141	63 000	65 %	-14 %
1.2: Käsitellyt tietopyynnöt (todistukset, jäljenteet, sukuselvitykset tms. kpl)	33 774	28 656	24 651	26 000	95 %	-14 %
2.1: Julkisoikeudellisten tietopyyntöjen toimitusaikavoitteen toteuma (%)	98,0 %	98,7 %	98,4 %	98,0 %	100 %	0 %
2.2: Verkkopalveluiden asiakastytyväisyys (1 -5)	N/A	N/A	3,16	>3,5	N/A	N/A
2.3: Seulontapäätösten toimitusaikavoitteen (6kk) toteuma (%)*****	70,0 %	85,0 %	54,0 %	80,0 %	68 %	-36 %
3.1: Verkkokäyttö /kokonais-HTV*	8 163,1	8 263,7	6 280,2	10 000,0	63 %	-24 %
4.1: Toimitetut arkistoyksiköt (kpl) ja toimitetut tietopyynnöt (kpl)/tietopalvelun HTV	2 509,8	3 605,7	5 441,9	3 300,0	165 %	51 %
5.1: Digitoitujen aineistojen määrä (hm)/toiminnon HTV	126,8	100,2	111,0	85,0	131 %	11 %
5.2: Julkisoikeudelliset tietopyynnöt ja todistukset (eur/suorite)	33,0	30,6	25,4	85,0	30 %	-17 %
Voimavarojen hallinta / konsernitavoitteet - Tulossopimuksen liite 3						
Henkilötyövuodet (htv)	225	230	207	227	91 %	-10 %
Työtyytyväisyysindeksi (VM baro)****	3,6	N/A	3,4	>=3,7	N/A	N/A
Sairauspoissaolot (pv/htv)	7,7	12,7	13,5	<8	169 %	6 %
Koulutuspäivät (tpv/htv)	0,81	1,93	1,94	2,50	78 %	1 %
Johtaminen (VM-baro johtajuusindeksi) ****	3,5	N/A	3,3	>=3,7	89 %	N/A
Kokemus oppimisesta ja uudistumisesta (VMBaro) *****	3,5	N/A	3,5	3,6	96 %	N/A
Työnantajakuva ja arvot (VMBaro)***	3,8	N/A	3,4	3,7	93 %	N/A
Tilat (tilatehokkuus m2/hlö) tsto m2/kokonais-HTV)	32,20	25,26	27,64	28,00	99 %	9 %
Sopimuksista Hanselin kilpailuttamia (%)	93,0 %	98,0 %	98,5 %	95,0 %	104 %	1 %
Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelmat (onko laadittu)	Laadittu	Päivitetty	Päivitetty	Päivitetty	N/A	N/A
Henkilöstön kokemus tasa-arvon edistymisestä (VM baro)	4,2	N/A	3,8	4,2	91 %	N/A
Henkilöstön kokemus yhdenvertaisuuden edistymisestä (VM baro)	4,0	N/A	3,5	3,9	91 %	N/A
Kestävän kehityksen sitoumus/suunnitelma (laaditaan joka toinen vuosi)	Ei laadittu	Ei laadittu	Ei laadittu	Ei laadittu	N/A	N/A
Kotimaan matkustaminen korvataan etäyhteyksillä. Mittarina maksettujen koko- ja osamatkapäivärahojen lukumäärä (kpl/v.).	306	399	731	1 000	73 %	83 %
* Korjattu vuoden 2022 luku sisältämään kaiken TD:n digitoinnin (virka-, maksullinen-, kumppanuus- ja vapaaehtoisdigitointi).						
**Seuranta päättynyt 2022, jolloin Astia korvasi Digitaaliarkistointi on muuttunut.						
***Korjattu vuoden 2021 luku, joka oli ilmoitettu muodossa tpv/htv.						
**** VM Baro mittausta ei tehty vuonna 2022.						
*****Korjattu vuoden 2021 luku, joka oli ilmoitettu virheellisin tiedoin.						
*****Laskentatapa muuttunut 2023						
Tavoitteen saavuttamisen värikoodien selitykset: vihreä 100-98%, keltainen 97-75% ja punainen alle 75%.						

Toimintakertomuksen liite 2: Keskeiset valtionapuarkistojen tunnusluvut

LIITE: KESKEISET VALTIONAPUARKISTOJEN TUNNUSLUVUT 2023 (Pysyväisluonteinen valtionavustus)

	Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ry	Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkisto sr	Työväen Arkiston Säätiö sr	Svenska litteratursällskapet i Finland r.f	Yhteiskunnallinen Arkistosäätiö sr (Kansan Arkisto)	Keskustan ja maaseudun arkiston säätiö sr	Porvarillisen Työn Arkiston Säätiö sr	Toimihenkilöarkistoyhdistys ry	Suomen Urheilumuseosäätiö sr	Svenska arkivförening r.f (Svenska centralarkivet)	Tasavallan Presidentin Arkistosäätiö sr (UKK-arkisto)
Myönnetty valtionavustus €	1 717 100	975 000	703 000	658 300	517 100	194 000	197 000	211 500	183 000	166 500	110 500
Arkistotoimen kokonaiskustannukset (talousarvio) €	2 326 347	1 431 514	1 247 254	2 797 300	725 377	261 200	276 049	344 717	240 609	272 730	210 575
Myönnetyn valtionavustuksen osuus kokonaiskustannuksista % (talousarvio)	74	68	56	24	71	74	71	61	76	61	52
Henkilöstömenojen osuus kokonaiskustannuksista % (talousarvio)	51	43	53	50	54	69	48	56	47	58	65
Kiinteistömenojen osuus kokonaiskustannuksista % (talousarvio)	7	49	29	2	34	25	36	31	37	28	14
HENKILÖTYÖVUODET											
Henkilötyövuodet yhteensä	24,00	12,00	11,80	20,60	7,54	3,00	2,31	3,76	2,49	3,11	2,00
ARKISTOAINEISTON MÄÄRÄ											
Arkistomateriaali (hm)	3116	35359	10575	2748	4752	1458	1294	2948	2100	1039	302
Vastaanotettu aineisto (hm)	53	416	209	101	97	27	36	245	49	39	25
Vastaanottotapahtumien lukumäärä (analogiset ja sähköiset vastaanotot; ei keruut) (kpl)	220	62	145	53	115	37	53	50	57	44	18
Vuoden aikana järjestetty aineisto (hm)	50	643	156	19	50	31	39	121	29	9	16
Digitaaliset aineistot (TB)	73,30	70,00	13,25	52,50	8,95	6,11	4,03	1,54	0,27	2,49	1,24
AINESTOJEN KÄYTTÖ											
Tutkijakäynnit	2 422	434	892	485	816	84	205	81	233	78	317
Tutkijajäseniin toimitetut arkistoyksiköt (paperiset ja mikrofilmit)	13 686	3 733	1 650	1 219	1 397	336	284	233	795	863	2 315
Tiedonhau (s-posti, kirje tai puhelin)	3 169	758	1 054	801	653	393	243	62	22	161	670
TUOTTAVUUS JA TALOUDELLISUUS											
Toiminnallinen tehokkuus: Arkistomateriaali / kokonais-hyv	129,83	2 946,62	896,19	133,42	630,23	486,00	560,17	784,04	843,30	333,92	151,00

7. ALLEKIRJOITUKSET

Kirjanpitoyksikön tilintarkastuksesta vastaa valtiontalouden tarkastusvirasto, joka antaa tarkastuksesta tilintarkastuskertomuksen.

Kansallisarkiston tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2023 on hyväksytty.

Helsingissä 28.2.2024

Pääjohtaja

Päivi Happonen

Hallintojohtaja

Immo Aakkula